LIETO

Liedon kunta

Oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma sekä tuen käsikirja

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta 20.11.2019 § 54

Sisällysluettelo

OSIO A: LIEDON KUNNAN OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOSUUNNITELMA 1

I OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO 1

II YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT 2

2.1 Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä 2

2.2 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä 4

2.3 Toiminta kriisi-, uhka- tai vaaratilanteessa 6

2.4 Yhteistyö kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa 6

2.5 Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu ja hoitoonohjaus 7

III YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO 8

3.1 Monialainen asiantuntijaryhmä 8

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat 9

Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomus 10

3.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut 10

Esiopetuksessa 11

Perusopetuksessa 11

Lukiokoulutuksessa 11

3.3 Oikeus saada oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja kiireellisesti 12

3.4 Terveydenhuolto osana oppilashuoltoa 12

Esiopetusikäisen terveydenhuolto 12

Kouluterveydenhuolto 13

Suun terveydenhuolto 13

Opiskeluterveydenhuolto 14

IV OPPILAIDEN, OPISKELIJOIDEN JA HUOLTAJIEN OSALLISUUS OPPILASHUOLLOSSA 14

4.1 Esiopetuksessa 14

4.2 Perusopetuksessa 15

Oppilaiden osallisuus 15

Huoltajien osallisuus 16

4.3 Lukiokoulutuksessa 17

V YHTEISTYÖTAHOJEN PALVELUT 17

5.1 Psykiatrinen sairaanhoitaja 17

5.2 Perhekeskus 17

5.3 Nuorisopalvelut 18

5.4 Sosiaalitoimi 19

5.5 Seurakunta 19

5.6 Poliisi 19

5.7 Kolmas sektori 19

VII OPPILASHUOLTOSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITYS 20

OSIO B: OPPILAAN TUEN KÄSIKIRJA 20

I KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ 20

1.1 Huoltajuus 21

1.2 Oppilas on huostaanotettu ja sijoitettu 22

II ILTAPÄIVÄTOIMINTA 23

III POISSAOLOT 23

3.1 Esiopetus 23

3.2 Perusopetus 24

IV NIVELVAIHEET 26

4.1 Esiopetuksesta alakouluun 26

4.2 Alakoulusta yläkouluun 28

4.3 Yläkoulusta toiselle asteelle 28

4.4 Luokalta siirtyminen 29

4.5 Esiopetusyksiköstä tai koulusta toiseen 30

4.6 Pienryhmään siirtyminen 30

V MONIAMMATILLINEN TUKI 31

5.1 Neuvola 31

5.2 Kouluterveydenhuolto 32

5.3 Koulupsykologin palvelut 33

Yhteisöllinen työ 33

Yksilökohtainen työ 34

5.4 Koulukuraattorin palvelut 34

VI VASTUUT ESI- JA PERUSOPETUKSEN OPPILAAN TUEN JÄRJESTÄMISESSÄ 35

6.1 Varhaiskasvatuksen opettaja 35

6.2 Luokanopettaja ... 36

6.3 Aineenopettaja ... 37

6.4 Luokanvalvoja ... 38

6.5 Oppilaanohjaaja ... 39

6.6 Laaja-alainen erityisopettaja ... 39

6.7 Resurssi- ja samanaikaisopettaja ... 40

6.8 Erityisluokanopettaja ... 40

6.9 Koulunkäynninohjaaja ... 41

6.10 Rehtori ... 42

VII OPPILAAN PEDAGOGINEN TUKEMINEN ... 42

7.1 Kolmiportainen tuki esiopetuksessa ... 46

Yleinen tuki ... 48

Tehostettu tuki ... 50

Erityinen tuki ... 52

7.2 Kolmiportainen tuki perusopetuksessa ... 54

Ensimmäiselle luokalle tulevat ... 54

Kun tukea tarvitaan enemmän ... 55

Tehostettu tuki ... 56

Opetuksen ydinsisällöt tehostetussa tuessa ... 57

Erityinen tuki ... 59

Oppiaineen yksilöllistäminen ... 61

Toiminta-alueittain opiskelu ... 61

Erityisen tuen tarkistaminen 61

VIII PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS 62

Lapsen siirtäminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin 63

IX WILMAN ASIAKIRJAT 63

Tuki-välilehti Wilmassa 63

Päivitysvastuu ..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

X VINKKEJÄ TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN OPPIMISEN EDISTÄMISEEN 70

Yleiset tukitoimet 70

Lukipulmat ja kielelliset vaikeudet 71

Tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen pulmat 72

Muistin pulmat 72

Hahmottamisen pulmat 72

XI MUITA OPISKELUN TUKEMISEN KEINOJA 73

Opiskelun aloittaminen säädettyä myöhemmin 73

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu 73

Suoritusten merkitseminen todistukseen 74

XII KOULUPAIKKA LIEDOSSA 75

Pienryhmät 75

Valmo-opetus 75

OSIO A: LIEDON KUNNAN OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOSUUNNITELMA

I OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTO

Opiskelija- ja oppilashuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä.

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaslaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lisäksi oppilailla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Oppilashuoltotyössä otetaan aina huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Tässä suunnitelmassa kuvataan Liedon kunnan esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen opiskelija- ja oppilashuollon järjestäminen. Suunnitelma päivitetään hyvinvointisuunnitelman päivittämisen jälkeen ja aina tarvittaessa.

Kuntatasolla oppilas- ja opiskelijahuoltotyötä koordinoi, suunnittelee ja arvioi oppilashuollon ohjausryhmä, jossa on edustus lasten ja nuorten palveluita toteuttavilta hallinnonaloilta. Oppilashuollon ohjausryhmä

- linjaa yhteiset tavoitteet toteuttamalleen oppilashuollon toiminnalle
- tukee yhteisten, kuntakohtaisten tavoitteiden saavuttamista ja yhtenäisten toimintatapojen saavuttamista
- suunnittelee, kehittää ja arvioi vastuulleen kuuluvaa kunnan oppilashuoltoa sekä ohjaa oppilaitoskohtaisten oppilashuoltoryhmien toimintaa oppilaitoksissa

- laatii vastuulleen kuuluvan oppilashuollon osuuden kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Tässä asiakirjassa oppilas- ja opiskeluhuollosta käytetään nimitystä oppilashuolto.

II YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat kaikki oppilashuollon toimijat. Kaikkien kouluissa oppilaiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä oppilaiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Koulujen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

2.1 Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä

Jokaisessa koulussa toimii yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmän toiminnan tavoitteena on kehittää koulun toimintakulttuuria ja keskittyä yhteisöllisen hyvinvoinnin lisäämiseen.

Ryhmän tehtävänä on

• suunnitella, käynnistää, toteuttaa, arvioida ja kehittää kouluyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta, viihtyvyyttä ja osallisuutta,

• suunnitella, miten oppilaiden ja työyhteisöjen hyvinvointiin liittyvien kyselyjen vastauksia hyödynnetään,

• suunnitella ja käynnistää koulun ja kotien välistä yhteistyötä,

• tehdä yhteistyötä vuosittain oppilaiden nivelvaiheissa (esimerkiksi siirto alakoulusta yläkouluun) yhteistyötahojen kanssa esimerkiksi kouluun tutustumisten ja ryhmäytymisen osalta.

Ryhmää johtaa rehtori, vara- tai apulaisrehtori tai esimerkiksi laaja-alainen erityisopettaja. Ryhmään kuuluvat erityisopetuksen edustaja, oppilashuollon henkilöstön edustaja, yläkoulussa oppilaanohjaaja ja muita koulun valitsemia edustajia opettajakunnasta. Niissä kouluissa, joiden yhteydessä toimii esiopetusyksikkö, valitaan ryhmään myös esiopetusyksikön edustaja, joka osallistuu ryhmään silloin, kun asia koskee esiopetusta. Ryhmään voidaan lisäksi kutsua oppilaiden ja huoltajien edustajia sekä edustajia muista sidosryhmistä. Näitä ovat esimerkiksi poliisi, seurakunta, paikalliset seurat, nuorisotoimi ja kirjastotoimi.

Yhteisöllisestä oppilashuoltotyöstä vastaava huolehtii siitä, että oppilaita ja huoltajia kutsutaan mukaan aina kun se on mahdollista. Tarvittaessa ryhmään kutsutaan myös muita yhteistyötahoja. Ryhmä kokoontuu vähintään kuukausittain ja laajennettuna (mukana oppilas- ja huoltajaedustus) vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana.

Ryhmä kiinnittää huomiota lukuvuosittaiseen tavoitteiden asettamiseen ja omavalvontaan arvioiden toimintaansa vuosittain lukuvuoden päättyessä ja kehittäen toimintaansa saadun palautteen perusteella. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksia voidaan järjestää koulukohtaisesti, mutta myös alueellisesti. Jos kouluilla kiertää esimerkiksi sama erityisopettaja, koulut voivat kokoontua yhdessä yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään. Ne esiopetusyksiköt, jotka eivät toimi koulun yhteydessä, muodostavat yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän lähimmän esi- ja/tai perusopetuksen yksikön kanssa. Alueellisesti voidaan sopia yhteisiä yhteisöllisiä tavoitteita ja kehittämiskohteita.

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toiminnasta kerätään vuosittain palautetta lukuvuoden päättyessä. Palautetta kerätään koulun valitsemalla tavalla, esimerkiksi Wilma-kyselyn avulla. Palautteen keräämisen yhteydessä on arvioitava palautteen käyttökelpoisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Palautetta on pyydettävä niin, että se edesauttaa toiminnan kehittämistä.

Yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä käsitellään koko koulua tai opetusryhmiä koskevia asioita. Asiat käsitellään ilmiötasolla, ei yksittäisinä oppilasasioina. Opettaja voi halutessaan pyytää ryhmänsä asioiden käsittelyä yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Ennen käsittelyä opettaja voi teettää oppilailleen anonyymin kyselyn ryhmän toimintaan liittyvistä asioista tai täyttää ryhmää koskevan kartoituslomakkeen.

Yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä voidaan käsitellä oppilaiden osallistamiseen liittyviä asioita. Aina kun se käsiteltävien asioiden puolesta on mahdollista, ryhmään kutsutaan oppilaiden edustajia. Edustajat valitaan tapauskohtaisesti, eivätkä valitut voi aina automaattisesti esimerkiksi olla oppilaskunnan edustajia. Oppilaita voidaan osallistaa esimerkiksi ruokahuollon suunnittelussa. Oppilaat voivat suunnitella onnistunutta ruokailua osana oppilaiden hyvinvointia.

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän tehtävänä on pyrkiä kehittämään ennaltaehkäiseviä interventioita koulun tarpeisiin. Lukuvuoden alkaessa esimerkiksi suunnitellaan välituntitoiminta turvalliseksi ja oppilaiden sosiaalisia taitoja edistäväksi.

2.2 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Jokaisella esiopetusyksiköllä, perusopetuksen koululla ja lukiolla on suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Suunnitelman mukaisesti esiopetuksessa ja koulussa

- tietoisuutta kiusaamisesta ja häirinnästä lisätään ja heitä rohkaistaan toimimaan kiusaamista vastaan.
- säännöt laaditaan yhteistyössä esiopetukseen osallistuvien ja oppilaiden kanssa ja ne käydään läpi säännöllisesti.
- tuetaan perusopetuksen kummi- ja tukioppilastoimintaa.
- valvonta on asianmukaisesti toteutettua.
- jokaisen aikuisen velvollisuus on puuttua ei-toivottuun käytökseen viipymättä.
- kiusaamis-, tappelu- ym. tilanteet selvitetään pikimmiten.
- asiat selvitetään yhteistyössä huoltajien kanssa.
- henkilöstö saa tarvittaessa tukea selvittelyyn oppilashuollon henkilöstöltä.
- ensisijainen puuttumiskeino on kasvatuskeskustelu, joka kirjataan Wilmaan.

Kiusaamisselvittelyssä

- kiusaajien, kiusattujen ja tarvittaessa heidän huoltajiensa kanssa keskustellaan tilanteesta ja pyritään löytämään siihen myönteinen ratkaisu.
- työskentelee yksikön aikuisista koottu työpari.
- sovitaan tavoitteet kiusaajan käyttäytymisen muuttamiselle ja kirjataan ne ylös.
- kirjataan ylös tehdyt toimenpiteet ja seuranta.
- tehostetaan kiusaamisselvittelyssä olleiden oppilaiden toiminnan tarkastelua ja palautteen antamista.

Kiusaamisen vastaisessa työssä on tärkeää saada tieto kiusaamisesta tai kiusaamisepäilystä. Oppilaita rohkaistaan kertomaan heihin tai koulutovereihin

kohdistuvasta kiusaamisesta aikuisille koulussa ja kotona. Mikäli huoltajat epäilevät lapsensa tulleen kiusatuksi koulussa, tulee heidän ottaa pikimmiten yhteyttä lapsen luokanopettajaan tai -valvojaan.

Mikäli kiusaaminen koulun toimenpiteistä huolimatta jatkuu, kiusaamisselvittely jatkuu laajennetulla palaverilla, johon osapuolten huoltajat kutsutaan mukaan. Tarvittaessa palaveriin voidaan pyytää myös oppilashuollon henkilöstöä.

Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kiusaamisselvittely käydään läpi kussakin yksikössä lukuvuoden alkaessa ja muulloin tarvittaessa.

2.3 Toiminta kriisi-, uhka- tai vaaratilanteessa

Kriisi-, uhka- tai vaaratilanteissa noudatetaan niistä laadittuja erillisiä toimintaohjeita, jotka käydään läpi kouluissa säännöllisesti. Ohjeita päivitetään osana oppilashuoltoa.

2.4 Yhteistyö kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa

Kaikissa yksiköissä tehdään lakisääteiset terveydellisten olojen tarkastukset. Tarkastukset tehdään määräajoin ja pyrkimyksenä on, että kaikki tarkastukseen osallistuvat tahot ovat paikalla samaan aikaan. Tarkastuksia tehdään yhteistyössä monien tahojen, mm.

ympäristöterveydenhuollon, kouluterveyden- ja työterveyshuollon, työsuojelun ja teknisen toimen kanssa. Oppilaitoksesta mukana ovat rehtori, oppilaiden ja henkilökunnan edustajat. Myös huoltajien edustaja kutsutaan paikalle.

Tarkastuksissa perehdytään laaja-alaisesti mm. koulun yleiseen kuntoon, sisäilman laatuun, puhtaanapitoon, välituntipihojen kuntoon, kulkuväyliin ja muihin mahdollisesti vaaraa tai terveydellistä haittaa aiheuttaviin seikkoihin.

Lisätietoa

2.5 Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu ja hoitoonohjaus

Koulutapaturma on oppilaalle koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Oppilaiden vakuutus on voimassa kaikkeen koulun toimintasuunnitelmaan liittyvän toiminnan aikana. Koulutapaturmien hoito on oppilaille maksutonta julkisen terveydenhuollon palveluissa.

Tapaturmasta ilmoitetaan välittömästi puhelimitse oppilaan huoltajalle. Lievät tapaturmat hoitaa kouluterveydenhoitaja tai mikäli tämä ei ole paikalla, yksikön henkilökunta. Tarvittaessa oppilas lähetetään Härkätien terveyskeskukseen lääkärin vastaanotolle. Hammastapaturmissa otetaan yhteyttä paikkakunnasta riippuen Härkätien suun terveydenhuollon yksikköön. Hätätilanteessa soitetaan 112.

III YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle tai opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisen oppilas- ja opiskelijahuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy.

Oppilaan tai opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet huomioidaan häntä koskevissa ratkaisuissa ja toimenpiteissä ikä ja kehitystaso huomioiden. Keskeistä yksilökohtaisessa oppilas- tai opiskelijahuollossa on avoin, kunnioittava ja luottamuksellinen vuorovaikutus. Kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen ovat onnistuneen yhteistyön edellytyksiä.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Esi- ja alakouluikäisen oppilaan kohdalla lähtökohtaisesti huoltaja päättää oppilashuoltoon liittyvistä asioista, kuten suostumuksesta oppilaan asioiden käsittelyyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Arvion alaikäisen edun toteutumisesta tekee tarvittaessa oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja tai lääkäri). Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä lastaan käyttämästä oppilashuollon palveluja.

3.1 Monialainen asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palveluiden järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se

opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolla huoli herää. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Asian käsittely yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Esimerkiksi jos rehtori ei osallistu ko. ryhmään, niin ryhmän jäsenet voivat pyytää neuvoa rehtorilta muun muassa opetuksen järjestämiseen liittyen.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat

- ryhmään voivat kuulua esimerkiksi rehtori, apulaisrehtori, päiväkodinjohtaja, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, oppilaanohjaaja, opettaja, erityisopettaja, oppilaan läheinen tai muu asiaan keskeisesti liittyvä henkilö
- tapauskohtaisesti koottavaan ryhmään osallistuvat vain ne henkilöt, joiden osallistumiseen oppilas/ huoltaja on antanut suostumuksensa
- yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen: oppilaan ei ole pakko ottaa vastaan oppilashuollon palveluita
- alakouluikäisten kohdalla suostumus pyydetään pääsääntöisesti huoltajilta
- oppilaan kehitystason arvioiminen kuuluu kuraattorille, psykologille, terveydenhoitajalle tai lääkärille, mikäli sille on tarvetta
- ryhmästä valitaan vastuuhenkilö, joka vastaa oppilaan yksilöllisen oppilashuoltokertomuksen kirjaamisesta Wilmaan ja kutsuu ryhmän tarvittaessa jatkossa koolle

- Lukuoikeus oppilashuoltokertomukseen annetaan asiantuntijaryhmän jäsenille, ei esimerkiksi koko opettajayhteisölle

Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomus

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus Wilmaan. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Oppilashuoltokertomukseen, joka tehdään Wilmaan *Muistio*-välilehdelle, on kirjattava

1) nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;

2) asian aihe ja vireillepanija;

3) opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet;

4) tiedot asian käsittelystä oppilashuoltoryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;

5) toteutetut toimenpiteet;

6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

3.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Esiopetuksessa

Esioppilaiden psykologipalveluista vastaavat terveyskeskus- ja perheneuvolapsykologi. Psykologien tehtäviin kuuluvat psykologiset tutkimukset ja arvioinnit oppilaan oppimisen tuen tarpeen kartoittamiseksi ja tukitoimien suunnittelemiseksi. Psykologi voi tehdä kognitiiviset tutkimukset myös jatkolähetteen tekemisen pohjaksi. Esioppilaiden asioissa voidaan tarvittaessa hyödyntää koulukuraattorin palveluita.

Perusopetuksessa

Koulupsykologin työn tavoitteena on koko koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi tavoitteena on oppilaiden koulunkäynnin, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen psykologisia arviointi-, neuvonta-, konsultaatio- ja tukipalveluja toteuttaen. Koulupsykologin työtä säätelee terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö.

Koulukuraattori on sosiaalityön asiantuntija koulussa. Koulukuraattorityön keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia, koulunkäyntiä ja oppimista sekä edistää opiskelijan sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Lisäksi työn tavoitteena on edistää opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä perheiden ja läheisten kanssa. Työtä tehdään yksilö- ja yhteisötasolla. Koulukuraattorin työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen oppilashuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö.

Lukiokoulutuksessa

Kuraattori ja psykologi työskentelevät yhteistyössä opiskelijan, huoltajien, opettajien, muun kouluhenkilöstön ja koulun ulkopuolisten viranomaisten kanssa. He ovat osa koulun

moniammatillista opiskeluhuollon työryhmää. Yksilökohtaisten tapaamisten lisäksi kuraattori ja psykologi voivat ohjata esimerkiksi ryhmätoimintaa.

Käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö.

3.3 Oikeus saada oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja kiireellisesti

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Kiireellisyyden arvioi oppilashuollon työntekijä, ei oppilas tai huoltaja.

3.4 Terveydenhuolto osana oppilashuoltoa

Esiopetusikäisen terveydenhuolto

Esiopetusikäisten lasten terveydenhuolto toteutetaan lastenneuvolassa. Lastenneuvolan tehtävänä on lasten ja perheiden terveyden edistäminen sekä sairauksien ennaltaehkäiseminen ja varhainen toteaminen. Tavoitteena on kokonaisvaltainen lapsen

psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen ja oppimisvalmiuksien seuranta sekä lapsen ja vanhempien välisen kiintymyssuhteen tukeminen.

Neuvolatoiminnan työmuotoina ovat terveystarkastukset ja niihin liittyvät keskustelut, tutkimukset ja rokotukset. Tarvittaessa lapsi ohjataan tarkempiin tutkimuksiin terveyskeskukseen tai erikoissairaanhoitoon. Lastenneuvolan henkilöstö tekee tiivistä yhteistyötä perheiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Lisäksi lastenneuvola tekee tarvittaessa yhteistyötä mm. sosiaalitoimen henkilöstön, perheneuvolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on maksutonta perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta tai sen välittömästä läheisyydestä. Kouluterveydenhuollon työtä ohjaa terveydenhuollon lainsäädäntö.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Terveydenhoitajan ja lääkärin tehtävät voivat liittyä koulu- ja opiskeluyhteisöön, yksittäiseen oppilaaseen ja opiskelijaan tai moniammatilliseen yhteistyöhön koulussa ja oppilaitoksessa tai laajemmin kunnassa ja palvelujärjestelmässä.

Kouluterveydenhuoltoon ei sisälly sairaanhoitoa lukuun ottamatta koulussa äkillisesti tapahtunutta sairastumista sekä koulupäivän aikana tai koulumatkalla tapahtunutta tapaturman hoitoa.

Suun terveydenhuolto

Oppilaan suun terveydenhuoltoon sisältyy hammaslääkärin tekemä suun terveystarkastus vähintään kolme kertaa perusopetuksen aikana ja suuhygienistin tarkastukset muina vuosina. Suun terveydenhuoltoa toteutetaan muutoin yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaista opiskeluhuoltoa sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaista opiskelijahuoltoa. Opiskeluterveydenhuoltoa säätelevät ensisijaisesti terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011). Keskeinen toimintaa ohjaava periaate on opiskelijoiden osallisuus. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua itseään koskevaan terveyden edistämisen ja hoidon päätöksentekoon.

IV OPPILAIDEN, OPISKELIJOIDEN JA HUOLTAJIEN OSALLISUUS OPPILASHUOLLOSSA

4.1 Esiopetuksessa

Lasta kuullaan häntä koskevissa asioissa ikä ja kehitysvaihe huomioiden. Esiopetuksessa huoltaja edustaa yleensä lasta oppilashuoltoon liittyvissä asioissa. Lapsi otetaan mukaan tapaamisiin silloin, kun se on lapsen ikä huomioiden tarkoituksenmukaista.

Yleisellä tasolla lasten mielipiteitä, tarpeita, toiveita ja ideoita kuullaan ja selvitetään □

- havainnoimalla lasten toimintaa ja ryhmässä esille nousevia ilmiöitä
- kuuntelemalla yksittäisen lapsen ajatuksia ja toiveita
- keskustelemalla lasten kanssa ryhmässä □
- ottamalla vastaan huoltajien kautta lasten esille tuomia asioita

Saatu tieto kootaan yhteen ja sitä hyödynnetään yhteisöllisessä oppilashuollossa. Lapsia voidaan myös pyytää kuultavaksi yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisiin.

Huoltajia tiedotetaan oppilashuollon palveluista. Vanhempainilloissa huoltajien kanssaan keskustellaan oppilashuollosta yleisesti. Heitä kannustetaan tuomaan esille havaintojaan, mielipiteitään ja toiveitaan esiopetuksen toimintaan ja lasten hyvinvointiin liittyvistä asioista. Lapsikohtaisissa keskusteluissa jokaisen huoltajan kanssa keskustellaan lapsen hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tarpeista, toiveista ja mahdollisista toimenpiteistä.

4.2 Perusopetuksessa

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaiden osallisuus

Osallisuus on lapsia ja nuoria kunnioittava asenne. Se merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista, huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. Lasten ja nuorten osallisuudessa on kyse siitä, miten he voivat olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa esimerkiksi kouluun liittyviä asioita. Osallisuuteen kasvetaan. Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä. Osallisuus koostuu oikeudesta saada itseä koskevaa tietoa suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuista sekä mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. Vastavuoroisuus on olennaista: vaikuttaminen ei ole mahdollista, jos ei pääse osalliseksi asioiden käsittelyyn, eikä niistä anneta tietoa.

Koulun toimintakulttuuri on osallistavaa ja yhteisöllistä vasta, kun oppilaat ovat aidosti mukana koulun toimintojen suunnittelussa. Koulu on ikään kuin pienoismalli yhteiskunnasta, ja koulun tehtävänä on ohjata oppilaita toimimaan sen prosesseissa. Oppilaiden on tärkeä päästä mukaan koulua koskevien päätösten, kuten kehittämisehdotusten ideointiin ja suunnitteluun, vaikka lopullisen päätöksen tekeekin usein rehtori. Päätösten tekeminen yhdessä ikätoverien ja opettajien kanssa kannustaa lasta osallisuuteen ja opettaa vastuuntuntoisuuteen. Aikuisten tehtävä on luoda ja mahdollistaa puitteet osallistumiselle.

Huoltajien osallisuus

Vanhempien osallisuus tarkoittaa kokonaisvaltaista mukana oloa lapsensa elämässä ja koulunkäynnissä. Lainsäädännön mukaan koulun on tehtävä yhteistyötä kodin kanssa ja jokaiselle vanhemmalle on taattava mahdollisuus yhteistyölle. Yhteistyön tavoitteena tulee olla lapsen oppimisen ja kasvun tukeminen. Kyse on sekä oppilaskohtaisesta työstä että omasta lapsesta osana luokkaa, koko koulua ja myös asuinaluetta. Kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä tuetaan myös vanhempien kasvatustehtävää – ja vastuuta. Hyvän yhteistyön ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentumisen perustana on lapsen ja hänen perheensä kunnioitus. Vuorovaikutuksen tulee olla avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yksilö- että yhteisöllisellä tasolla.

4.3 Lukiokoulutuksessa

Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen otetaan huomioon kaikessa opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Näin ollen opiskelijahuoltoryhmän kokoonpanoon kuuluvat opiskelijajäsen ja huoltajajäsen.

V YHTEISTYÖTAHOJEN PALVELUT

5.1 Psykiatrinen sairaanhoitaja

Psykiatrisen sairaanhoitajan asiakaskohderyhmänä ovat 12 - 18-vuotiaat Härkätien alueen lapset ja nuoret. Palveluun pääsee ilman lähetettä ottamalla suoraan yhteyttä sairaanhoitajaan. Hänen työnsä sisältää ongelman ratkaisuun keskittyvää sekä voimavaroja ja itsehoitoa tukevaa keskustelua, arvio- ja tukikäyntejä sekä ryhmämuotoista toimintaa. Sairaanhoitaja tapaa lapsia ja nuoria Sarastuksen toimitiloissa tai heidän omissa toimintaympäristöissään.

5.2 Perhekeskus

Perhekeskus on Liedon kunnan palvelukokonaisuus, johon kuuluu esimerkiksi perheneuvola. Perhekeskuksessa autetaan lapsiperheitä löytämään ratkaisuja mm. perhe-elämän ja kasvatuksen pulmiin. Perhekeskuksen yksiköissä työskentelee mm. psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä.

5.3 Nuorisopalvelut

Liedon kunnan nuorisopalveluiden tavoitteena on lasten ja nuorten aktivointi ja heidän sosiaalinen vahvistamisensa. Lapsia ja nuoria kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin ja kiinnitetään huomioita varhaiseen puuttumiseen. Tavoitteisiin on pyritty vastamaan monipuolisen vapaa-ajantoimintojen tarjoamisen ja monialaisen yhteistyön kautta. Nuorisotyö sisältää avointa nuorisotoimintaa ala- ja yläkouluikäisille, leiri- ja retkitoimintaa, teemallisia nuorisotapahtumia, välkkäkahvilatoimintaa, tukioppilastoimintaa, ryhmäyttämispäiviä, nuorisovaltuustotoimintaa ja nuorisotiedotusta sekä työskentelyä sosiaalisessa mediassa. Perusnuorisotyö mahdollistaa nuorille toimintaa, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, ohjausta sekä turvallisen toimintaympäristön itsensä ilmaisemiseen. Yhteistyötä tehdään yli hallinto- ja kuntarajojen.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tavoittaa palveluiden ulkopuolelle jääneet nuoret. Etsivä nuorisotyöntekijä etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja ongelmiin ja kysymyksiin sekä tarjoaa tukea eri elämän vaiheissa, esim. koulutus- ja työllistymispoluissa. Etsivä nuorisotyöntekijä ohjaa ja tukee nuorta arjen hallinnassa, antaa apua tulevaisuuden suunnittelussa sekä käy luottamuksellisia keskusteluja nuoren kanssa. Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat lietolaiset 15-28-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan yksilöohjauksena, esim. kotikäynneillä ja kenttätyönä.

Pajatoiminta

Liedon kunta järjestää alle 29-vuotiaile pitkäaikaistyöttömille tai pitkäaikaistyöttömyysuhan alaisille henkilöille työtä ja työkokeilupaikkoja sekä ohjausta urasuunnittelussa. Kisällin työpajoilla on mahdollisuus monipuoliseen työntekemiseen.

5.4 Sosiaalitoimi

Sosiaalitoimessa tehdään sekä ennaltaehkäisevää työtä että lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä. Koulun henkilökunnalla on mahdollisuus konsultoida sosiaalityöntekijää pulmatilanteissa, joissa sosiaalitoimen näkökulmaa tarvitaan. Sosiaalitoimen henkilökunta osallistuu erilaisiin oppilaille sekä vanhemmille suunnattuun koulun toimintaan.

5.5 Seurakunta

Seurakunta on yksi koulun yhteistyötahoista toteuttaen kasvun ja hyvinvoinnin tukemista uskontojen ja katsomusten kirjoa kunnioittaen. Ryhmäytymisen tukeminen, retket, erilaiset teemapäivät ja tarvittaessa kriisityö ovat esimerkkejä yhteistyöstä.

5.6 Poliisi

Koulun ja poliisin yhteistyö painottuu ennaltaehkäisevään työhön. Esimerkkinä yhteistyöstä voidaan mainita laillisuuskasvatus.

5.7 Kolmas sektori

Lisäksi yhteistyötä tehdään lähialueen seurojen ja järjestöjen kanssa.

VII OPPILASHUOLTOSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITYS

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 §). Liedon kunnan yleissivistävän koulutuksen (esi- ja perusopetus sekä lukio) osalta omavalvonnan toteutumisesta vastaavat opetustoimesta vastaava lautakunta ja niiden esittelijänä toimiva toimialajohtaja.

Oppilashuollon seuranta tapahtuu opiskelijahuollon ohjausryhmässä säännöllisesti. Tietojen kokoamisessa käytetään apuna mm. seuraavia: TEAviisari, kouluterveyskysely, koulun hyvinvointiprofiilikysely, asiakaskyselyt ja opetusryhmä-/vuosiluokkakohtaiset palautteet, itsearviointi ja palaute sekä työntekijöiden kehityskeskustelut. Keskeiset tulokset tiedotetaan oppilaille ja opiskelijoille, huoltajille sekä tarvittaville yhteistyökumppaneille (mm. sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavat lautakunnat sekä kansanterveyskuntayhtymälle).

OSIO B: OPPILAAN TUEN KÄSIKIRJA

I KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Kodin ja esiopetuksen tai koulun yhteistyö on välttämätöntä, jotta oppilaan opiskelu voitaisiin järjestää mahdollisimman hyvin oppilaan etu huomioiden. Kodit ovat koulun tärkein

yhteistyökumppani. Koulu tarjoaa huoltajille kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä varsinaisen kasvatusvastuun ollessa huoltajilla.

Opettajan on oltava yhteydessä oppilaaseen ja huoltajaan, kun hänellä on huoli oppilaasta. Huoltajiin on oltava yhteydessä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Oppilashuoltohenkilöstöä on mahdollista konsultoida, mutta asia etenee vasta, kun oppilaan ja huoltajan kanssa on keskusteltu. Mikäli oppilaan asiassa on tarpeellista tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, huoltajalta pyydetään aina suullinen lupa, joka kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai tuen liitteeseen. Tällaisia tahoja ovat esim. perhepalvelut ja erikoissairaanhoito.

On hyvä muistaa, että kodin ja koulun yhteistyö ei rajoitu vain tilanteisiin, jossa oppilaasta tai hänen koulukäynnistään on huolta. Yhteydenpitäminen myönteisissä asioissa sitouttaa perheitä esiopetuksen/ koulutyön tukemiseen ja mahdollisten huolten puheeksi ottaminen helpottuu.

1.1 Huoltajuus

Kun koulun työntekijät hoitavat oppilaan asioita, heidän tulee olla tietoisia siitä, kuka tai ketkä ovat lapsen virallisia huoltajia ja huomioida se yhteistyössä. Jos koululla ei ole tarkkaa tietoa lapsen huoltajuuskysymyksestä ja tilanteen riitaisuus edellyttää asian varmistamista, voidaan lapsen huoltajuus tarkistaa väestörekisteristä. Tuolloin ollaan yhteydessä joko oman koulun koulusihteeriin tai koulutoimistoon.

Lain mukaan huoltajat vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty. Jos joku huoltajista ei matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi voi osallistua lasta koskevan päätöksen tekemiseen ja ratkaisun viivästymisestä aiheutuisi haittaa, ei hänen suostumuksensa ole

tarpeen. Asiasta, jolla on huomattava merkitys lapsen tulevaisuuden kannalta, voivat huoltajat päättää vain yhdessä, jollei lapsen etu muuta vaadi. (Laki lapsen tapaamisesta ja huollosta 5 §). Lähtökohtaisesti molempia vanhempia tulisi informoida koulussa tapahtuvista muutoksista.

1.2 Oppilas on huostaanotettu ja sijoitettu

Kun lapsi on huostaanotettu ja sijoitettu, sijoittavan kunnan vastaava lautakunta eli käytännössä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä päättää lasta koskevista asioista, lukuun ottamatta lapsen nimeä, uskontokuntaa ja kansalaisuutta koskevia asioita. Käytännössä sijaisperhe valtuutetaan hoitamaan lapsen asiaa. Lapsen biologiset vanhemmat otetaan mukaan työskentelyyn mahdollisuuksien mukaan. Sijaisperhe huolehtii myös yhteydenpidosta biologisiin vanhempiin. Mikäli huostaanotetun ja sijoitetun oppilaan koulunkäyntiä koskeviin asiakirjoihin tarvitaan huoltajien allekirjoituksia, tulee ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään (Lastensuojelulaki 45 §).

Kun lapsi on lastensuojelun avohuollon tukitoimena ja vanhempien suostumuksella sijoitettu oman kodin ulkopuolelle, vanhemmat säilyvät lapsensa huoltajina ja päättävät lastaan koskevista asioista. Avohuollon sijoituksessa olevan lapsen koulu säilyy yleensä ennallaan. Yhteydenpito koululta tapahtuu suoraan sijaishuoltopaikkaan, ja he huolehtivat tiedottamisesta ja käytännön järjestelyistä, esim. koulumatkoista.

Lisätietoa:

Sijoitettu lapsi koulussa

II ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Perusopetuksen 1-luokkalaisilla ja erityisen tuen oppilailla on mahdollisuus osallistua iltapäivisin koulun jälkeen järjestettävään koululaisten iltapäivätoimintaan.

Jos iltapäiväkerhossa on tilaa, myös 2.-luokkalaiset voivat päästä toimintaan mukaan. Ensisijainen oikeus kerhoon on 1.-luokkalaisilla ja erityisen tuen oppilailla, koska tilaresurssit ovat rajalliset.

Koululaisten iltapäivätoiminnan tavoitteena on järjestää turvallinen, monipuolinen ja toiminnallinen iltapäivä koululaiselle välittömästi koulupäivän jälkeen. Aktiivisen toiminnan vastapainoksi on myös mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen tutun aikuisen seurassa

Toiminnalla pyritään vähentämään lasten yksinoloa ilman turvallisen aikuisen läsnäoloa koulupäivän jälkeen ja helpottamaan perheen ja työelämän yhteensovittamista. Toiminnan tavoitteena on yhteistyössä lasten vanhempien ja koulun kanssa edistää lasten tasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa lapsia ohjataan kasvamaan vähitellen vastuuseen:

- omasta hyvinvoinnista ja terveellisistä elämäntavoista
- toisten hyvinvoinnista sekä siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista
- oman toiminnan aiheuttamista tunteista ja seurauksista itselle ja toisille
- ryhmän toimintaan liittyvistä säännöistä ja sopimuksista
- myönteisestä suhtautumisesta ympäristöön, luontoon ja kestävään elämäntapaan

Iltapäivätoiminta on monipuolista, vapaata leikkiä sekä ohjattua toimintaa. Kerhoissa ulkoillaan, syödään välipala, tehdään läksyt, leikitään, askarrellaan, pelataan ja retkeillään. Erityisesti halutaan panostaa erilaisiin liikuntamuotoihin sekä sisällä että ulkona.

III POISSAOLOT

3.1 Esiopetus

Lomamatka

• Huoltaja anoo kirjallisesti vapautusta esiopetuksesta Wilmasta löytyvällä lomakkeella.

• varhaiskasvatuksen opettaja/ varhaiskasvatuksen erityisopettaja myöntää 1–3 päivän ja päiväkodin johtaja yli kolmen päivän vapaan.

Sairaus

Huoltaja ilmoittaa poissaolosta esiopetukseen ensimmäisen poissaolopäivän aamupäivän aikana soittamalla tai tekstiviestillä

Runsaat sairauspoissaolot

Kun oppilas on poikkeuksellisen paljon sairaana, sairauspoissaoloja lähes joka viikko tai tiettyinä päivinä

• varhaiskasvatuksen opettaja/ varhaiskasvatuksen erityisopettaja keskustelee huoltajan kanssa viimeistään, kun poissaoloja on yli 50 tuntia. Jos oppilaan poissaoloista herää huolta, ollaan yhteydessä huoltajaan jo aiemmin.

• oppilas ohjataan terveydenhoitajalle/lääkärille.

• tarvittaessa konsultoidaan kuraattoria.

3.2 Perusopetus

Opettaja merkitsee Wilmaan oppilaiden myöhästymiset ja poissaolot samana päivänä. Luokanopettaja/luokanvalvoja/ erityisluokanopettaja seuraa oppilaiden poissaoloja ja on velvollinen ottamaan yhteyttä huoltajaan, kun poissaolotunteja on yli 50.

Lomamatka

• Huoltaja anoo kirjallisesti vapautusta koulunkäynnistä Wilmasta löytyvällä lomakkeella.

• Luokanopettaja/luokanvalvoja/erityisluokanopettaja myöntää 1–3 päivää, rehtori yli 3 päivää.

• Huoltaja on velvollinen ilmoittamaan huollettavansa yli kolmen päivän poissaolosta hakemuksen lisäksi luokanopettajalle tai –valvojalle ja huolehtimaan koulutehtävistä poissaolon aikana.

Sairaus

• Huoltaja ilmoittaa poissaolosta kouluun ensimmäisen poissaolopäivän aamupäivän aikana Wilman kautta (ennen klo 12.00), soittamalla tai tekstiviestillä.

• Oppilas huolehtii sairauden aikana mahdollisuuksien mukaan koulutehtävistään.

Epäselvät sairauspoissaolot

• Oppilas on poikkeuksellisen paljon sairaana, sairauspoissaoloja lähes joka viikko tai tiettyinä päivinä/oppitunteina.

• Luokanopettaja/luokanvalvoja/erityisluokanopettaja keskustelee oppilaan ja huoltajan kanssa viimeistään, kun poissaoloja on yli 50 tuntia.

• Oppilas ohjataan terveydenhoitajalle/lääkärille: tieto käynnin toteutumisesta, ei kuitenkaan terveydentilaa koskevia tietoja, opettajalle.

• Oppilas ohjataan tarvittaessa kuraattorille.

Luvattomat poissaolot

• Kouluun ei tule ilmoitusta ensimmäisen poissaolopäivän aikana, jolloin opettaja merkitsee poissaolon (harmaa poissa-merkintä) ja on yhteydessä huoltajaan mahdollisimman pian.

• Oppilas on poissa yksittäisiä tunteja.

• Huoltajalla ei ole tietoa poissaoloista.

• Luokanopettaja/luokanvalvoja/erityisluokanopettaja puuttuu luvattomiin poissaoloihin viivytyksettä ja niiden toistuessa järjestetään yksilökohtainen oppilashuoltotapaaminen.

• Opettaja sopii oppilaan ja huoltajan kanssa tekemättä jääneiden tehtävien suorittamisesta.

KUN 50 TUNNIN POISSAOLORAJA YLITTYY

1. **Luokanopettaja tai -valvoja keskustelee oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajaan, kun 50 tunnin poissaoloraja ylittyy.**
2. **Jos opettajalle herää keskustelun jälkeen huoli, hän kertoo huoltajalle keskustelevansa asiasta terveydenhoitajan tai muun oppilashuollon edustajan kanssa (konsultaatio).**
3. **Oppilashuoltoryhmän edustaja on yhteydessä huoltajiin ja kutsuu koolle monialaiseen asiantuntijaryhmään tarvittavat yhteistyötahot (esim. opettaja, rehtori, koululääkäri, avopediatri, terveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi, sosiaalipalvelujen edustaja).**
4. **Palaverissa käydään tilanne rauhallisesti ja kokonaisvaltaisesti läpi.**
5. **Mikäli palaverin jälkeen tarvitaan jatkotoimenpiteitä, sovitaan ne yksilöllisesti. Seurantapalaveri tai muu seurantayhteys sovitaan aina.**
6. **Luokanopettaja tai –valvoja jatkaa poissaolotilanteen seuraamista.**

IV NIVELVAIHEET

4.1 Esiopetuksesta alakouluun

Oppilaan sujuva ja joustava siirtyminen esiopetuksesta alkuopetukseen edellyttää päiväkotien ja koulujen välistä yhteistyötä. Liedossa jokaisesta kouluun siirtyvästä oppilaasta pidetään tiedonsiirtopalaveri. Tiedonsiirtopalaveri on ensisijainen tapa siirtää tietoa koululle opetuksen järjestämistä varten. Tiedonsiirtopalaverilla tarkoitetaan keskusteluhetkeä, jossa varhaiskasvatuksen opettaja ja luokanopettajat siirtävät oppilaan koskevia koulunkäynnin sujuvuuden kannalta tärkeitä tietoja huoltajien kanssa läpikäydyn varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Keskusteluun osallistuvat tarvittaessa myös oppilaan huoltajat ja oppilaan kasvun ja oppimisen tuen järjestämiseen osallistunut asiantuntija.

Mahdollisen oppimissuunnitelman ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) tulee olla voimassa ja tarvittava tuki ennakoidusti kirjattuna, kun oppilas aloittaa ensimmäisen luokkansa syksyllä. Kouluissa, joissa esiopetuksen ryhmät toimivat tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa, tiedonsiirtoa voidaan tehdä parhaaksi katsotulla tavalla yllä mainitut asiat varmistaen.

Erityisen tuen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden koulupaikan osoittaa koulutuksen järjestäjä eli Liedossa toimialajohtaja. Päätöksen pohjana on tiedonsiirtopalaverit, moniammatillinen arvio oppilaan tarvitsemasta tuesta, mahdolliset tutkimukset tai selvitykset ja yhteistyössä tehty pedagoginen selvitys. Koulupaikan arvioon osallistuvat keväällä tarvittavat asiantuntijat.

Keväällä

- esiopetusryhmän opettaja ottaa yhteyttä vastaanottavaan kouluun
- sovitaan yhteinen aikataulu tarvittavista palavereista,
- tiedonsiirrosta, tutustumispäivästä jne.
- esiopetuksen opettaja ilmoittaa aikataulut huoltajille ja sopii tarvittaessa ajat huoltajien kanssa, mikäli erilliselle palaverille on tarvetta

4.2 Alakoulusta yläkouluun

• 6. luokan luokanopettajan ja mahdollisesti erityisopettaja tapaavat yläkoulun edustajat tiedonsiirtopalaverissa

• Oppilaat tutustuvat yläkouluun.

• Huoltajille järjestetään vanhempainilta joko kuudennen luokan lopussa tai seitsemännen kouluvuoden alussa.

4.3 Yläkoulusta toiselle asteelle

- 9. luokan syksyllä nivelvaihe käynnistyy oppilaan henkilökohtaisella ohjauksella ja harjoitushaulla. Oppilaanohjaaja keskustelee jokaisen 9.-luokkalaisen oppilaan kanssa toisen asteen jatko-opintomahdollisuuksista.
- Oppilaat vierailevat toisen asteen oppilaitoksissa.
- 9.-luokkalaisten huoltajille järjestetään vanhempainilta koskien jatko-opintoja ja yhteishaun toteuttamista.
- Yhteishaku tehdään sähköisesti pääsääntöisesti oppilaanohjaajan luokkatunneilla.
- Jälkiohjausta varten oppilaanohjaaja päivystää kesäkuussa ja tarkistaa kaikkien oman koulunsa oppilaiden haun toteutumisen ja ottaa tarvittaessa yhteyttä oppilaisiin. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa etsivän nuorisotyön kanssa.
- Tarvittaessa oppilaalle tehdään saattaen vaihtamisen -toimintasuunnitelma hyvissä ajoin ennen toiselle asteelle siirtymistä.

4.4 Luokalta siirtyminen

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään kuuluvissa oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai sanallisen arvioinnin, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilaalle, jonka vuosiluokan suoritus jossakin aineessa on hylätty, tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Oppilasta ja tämän huoltajaa tulee informoida riittävän ajoissa heikosta opintomenestyksestä (ns. nelosvaroitus) ja kertoa oppilaan mahdollisuuksista antaa näyttöjä välttääkseen hylätyn arvosanan.

Mahdollisuus näyttöihin voidaan antaa lukuvuoden koulutyön aikana monipuolisin tavoin ja koulutyön päätyttyä ehtolaiskuulustelussa. Tässä erillisessä kokeessa oppilas voi osoittaa osaamisensa esimerkiksi antamalla suullisia ja/tai kirjallisia näyttöjä.

Perusopetusasetuksen mukaan oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hän ei ole opintojen aikana eikä erillisessä kokeessa osoittanut osaamistaan hyväksytysti. Hylätyistä arvosanoista huolimatta oppilas voi kuitenkin siirtyä seuraavalle luokalle, mikäli näin päätetään. Päätöksen edellytyksenä on, että oppilaan arvioidaan kykenevän selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää luokalle, vaikka hänellä ei olisi hylättyjä suorituksia, jos sitä pidetään oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaalla saattaa esimerkiksi olla useista oppiaineista välttäviä arvosanoja ja hänen perustietojaan ja –taitojaan sekä oppimisvalmiuksiaan on syytä vahvistaa ennen ylemmälle luokalle siirtymistä. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Luokalle jättämisestä päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä. Luokanopettajan/luokanvalvojan pitää olla yhteydessä huoltajaan mahdollisimman pian, kun näyttää siltä, että oppilas voi saada jostakin oppiaineesta arvosanan 4 ja/tai ettei oppilaan siirtyminen seuraavalla vuosiluokalle ole varmaa.

4.5 Esiopetusyksiköstä tai koulusta toiseen

Jos oppilas siirtyy esiopetusyksiköstä tai koulusta toiseen, siirretään tarvittavat tiedot uuteen yksikköön. Opetuksen järjestämiseen liittyvät pedagogiset asiakirjat siirtyvät Liedon sisällä sähköisesti. Toisesta kunnasta muuttavan oppilaan asiakirjat siirtyvät paperisina tulevaan esiopetusyksikköön tai kouluun.

Liedon oppilashuolto muodostaa yhteisen rekisterin ja oppilashuollon tiedot ovat uuden koulun käytössä. Oppilaan siirtyessä toiseen kuntaan, huoltajalta pyydetään yksilöity suostumus siihen, että oppilashuollon jatkuvuuden kannalta tarpeelliset tiedot voidaan siirtää vastaanottavaan yksikköön. Lupa pyydetään kirjallisesti.

Kun **erityisen tuen oppilas** muuttaa toisesta kunnasta Lietoon, hänestä tehdään uusi erityisen tuen päätös. Päätöksen tekee sivistystoimen toimialajohtaja.

4.6 Pienryhmään siirtyminen

Liedossa pienryhmäopetusta järjestetään Keskuskoulussa ja Jokilaakson koulussa, jossa toteutuu myös toiminta-alueittain järjestettävä opetus.

Jokilaakson pienryhmät	**Keskuskoulun pienryhmä**
Vuosiluokkien 1-9 pienryhmäopetus	Vuosiluokkien 7-9 pienryhmäopetus

Jokilaakson pienryhmät	**Keskuskoulun pienryhmä**
Oppilaaksi otto kerran lukukaudessa (1.1. ja 1.8.)	Oppilaaksi otto lähtökohtaisesti kerran lukukaudessa
Lähettävän yksikön rehtorin esitys pienryhmäopetukseen siirtymisestä tulee tehdä huhti- tai lokakuun loppuun mennessä pienryhmäopetuksesta vastaavalle rehtorille. Esitykseen tulee liittää • tätä tarkoitusta varten laadittu pedagoginen selvitys sisältäen huoltajien ja oppilaan kuulemisen • voimassaolevat pedagogiset asiakirjat • mahdolliset asiantuntijalausunnot	Lähettävän yksikön rehtorin esitys pienryhmäopetukseen siirtymisestä tulee tehdä Keskuskoulun rehtorille. Esitykseen tulee liittää • tätä tarkoitusta varten laadittu pedagoginen selvitys sisältäen huoltajien ja oppilaan kuulemisen • voimassaolevat pedagogiset asiakirjat • mahdolliset asiantuntijalausunnot
Esitykset käsitellään moniammatillisesti Jokilaakson koulussa. Päätöksen mahdollisesta pienryhmäpaikasta ja erityisestä tuesta tekee toimialajohtaja.	Esitykset käsitellään moniammatillisesti Keskuskoulussa. Päätöksen mahdollisesta pienryhmäpaikasta ja erityisestä tuesta tekee toimialajohtaja.

V MONIAMMATILLINEN TUKI

5.1 Neuvola

Esiopetuksessa olevat oppilaat ovat lastenneuvolan asiakkaita. Oppilaat käyvät 6 -vuotis-tarkastuksessa huoltajan kanssa. Tarvittaessa esiopetuksesta tehdään yhteistyötä neuvolan terveydenhoitajan/lääkärin kanssa huoltajan suostumuksella.

Oppilaan huoltajalla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta, jolloin heidän tulee huolehtia, että neuvolalla on riittävät tiedot oppilaan terveydentilasta. Tämä koskee esimerkiksi allergioita. Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen esiopetuksessa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, terveydenhoitajan, esiopetuksen henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa noudattaen Liedon sivistystoimen lääkehoitosuunnitelmaa.

Yhtenä toimintamuotona lastenneuvolassa on Sulake-työryhmä, johon kuuluvat käsiteltävästä asiasta riippuen ne asiantuntijat, esimerkiksi psykologi, puheterapeutti ja konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja, joiden läsnäolo on lapsen asian edistämiseksi välttämätöntä. Kun lapsen asia viedään esiopetuksen aloitteesta työryhmän käsiteltäväksi, pyydetään huoltajan kirjallinen suostumus.

5.2 Kouluterveydenhuolto

Terveydenhoitajan päätehtävä koululla on terveystarkastusten tekeminen. Laaja terveystarkastus tehdään 1., 5. ja 8. luokalla. Tarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja koululääkäri ja siihen kutsutaan oppilaan lisäksi myös hänen huoltajansa. Määräaikaiset terveydenhoitajat tekemät tarkastukset suoritetaan joka vuosiluokalla.

Terveydenhoitaja osallistuu kouluyhteisön, yhteistyön ja oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan. Terveellisestä oppimisympäristöstä huolehtiminen, oppilaiden osallisuuden

edistäminen ja huoltajien tukeminen kasvatustyössään ovat esimerkkejä terveydenhoitajan laajasta tehtäväkentästä.

Oppilaan huoltajalla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta, jolloin heidän tulee huolehtia, että kouluterveydenhuollolla on riittävät tiedot lapsen terveydentilasta. Tämä koskee esimerkiksi allergioita. Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa.

5.3 Koulupsykologin palvelut

Koulupsykologin työ jakautuu kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja yksittäisen oppilaan tukemiseen. Työtä tehdään yhteisöllisellä, ryhmä- ja yksilötasolla. Sen tavoitteena on lasten ja nuorten koulunkäynnin, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen.

Yhteisöllinen työ

Koulupsykologi osallistuu luokka- ja ryhmätason työskentelyyn, vanhempainiltoihin, pedagogiseen kahvilatoimintaan (yhteiset teemakohtaiset keskustelutuokiot kouluhenkilöstön kesken). Kouluhenkilöstön on mahdollista konsultoida koulupsykologia lapsen kehitykseen, oppimiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koulupsykologi kuuluu koulun hyvinvointiryhmään, jonka tehtävänä on muun muassa kehittää ja suunnitella koko kouluyhteisön hyvinvointia tukevia toimintamalleja. Koulupsykologi osallistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja palvelujen kehittämiseen myös kunnallisella tasolla mm. perhekeskuksen, terveyskeskuksen ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Yksilökohtainen työ

Koulupsykologi työskentelee lapsen tai nuoren koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Kyse voi olla esimerkiksi vaikeuksista oppimisessa, keskittymisessä, sopeutumisessa, tunne-elämässä tai kotitilanteessa. Yhteyttä voivat ottaa koulun opettajat tai muu henkilökunta, vanhemmat, oppilas itse tai muut viranomaiset. Työskentelymuotona voi olla esim. konsultaatio, arviointi/tutkimus, tukikäynnit tai monialainen yhteistyö. Tarvittaessa koulupsykologi tekee lisäksi jatko-ohjausta esim. perhekeskuksen tai erikoissairaanhoidon palveluiden piiriin.

Koulupsykologit käyttävät yksilökohtaisen työn kirjaamisessa terveydenhuollon *Aura*-asiakastietojärjestelmää.

5.4 Koulukuraattorin palvelut

Koulukuraattorin tehtävät liittyvät yksittäisen oppilaan tukemiseen, kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja oppilashuollon yhteistyöhön. Myös koulukuraattoreita on useita, joista jokainen työskentelee monella koululla. Koulukuraattorit konsultoivat myös esioppilaiden asioissa.

Työmuotoja ovat

1) kouluyhteisöön liittyen
• koulu- tai oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen, kehittämiseen ja seuraamiseen osallistuminen
• oppilashuollon toimintamallien kehittämiseen osallistuminen
• ryhmien ja luokkien kanssa työskentely
• koulun kriisityöhön osallistuminen.

2) yhteistyöhön ja kehittämiseen liittyen
• monialaisen oppilas- ja opiskelijahuoltotyön kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin

osallistuminen
• osallistuminen koulujen hyvinvointiryhmien työskentelyyn
• koulun/esiopetuksen henkilöstön konsultaatio
• kodin ja koulun yhteistyö
• monialainen ja hallintokuntien rajat ylittävä yhteistyö sekä verkostomaisen toimintatavan edistäminen lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa
• oppilashuolto- ja koulukuraattorityön kehittämiseen sekä muuhun kehittämistoimintaan osallistuminen.

3) yksilötyöhön liittyen
• oppilaiden yksilöllinen tukeminen tuen ja ohjauksen tarjoaminen oppilaille koulunkäyntiin, vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä tilanteissa
• perheiden tukeminen kasvatustehtävässä sekä erilaisissa ongelmatilanteissa
• sosiaalisten selvitysten laatiminen
• oppilaiden tukeminen koulunkäynnin nivelvaiheissa
• oppilaan ja perheen ohjaaminen koulun ulkopuolisen tuen piiriin
• osallistuminen yksilöllisiin monialaisiin asiantuntijaryhmiin
• kirjallinen työ, kuten asiakastyön kirjaaminen asiakaskertomukseen sekä lausuntojen ja yhteenvetojen laatiminen.

Koulukuraattori toimii yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa, oppilasryhmien, opettajien, oppilashuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten kuten lastensuojelun työntekijöiden kanssa. Liedossa koulukuraattorit käyttävät Aura-asiakastietojärjestelmää.

VI VASTUUT ESI- JA PERUSOPETUKSEN OPPILAAN TUEN JÄRJESTÄMISESSÄ

6.1 Varhaiskasvatuksen opettaja

* on lapsen lähiaikuinen esiopetuksessa yhteistyössä tiiminsä kanssa
• pitää yhteyttä huoltajaan esioppilaan oppimiseen ja esiopetukseen liittyvissä asioissa.
• vastaa poissaolojen seurannasta
• vastaa kiusaamistilanteiden selvittelystä ryhmässään ja vie asian tarvittaessa eteenpäin oman yksikkönsä kiusaamisasioita selvittävän tahon käsiteltäväksi
• ottaa puheeksi huolensa huoltajan kanssa mahdollisimman varhain ja kirjaa huoltajan kanssa sovitut asiat tarvittaessa oppimissuunnitelmaan
• konsultoi tarvittaessa esiopetusyksikön oppilashuoltohenkilöstöä
• selvittää esioppilaan tuen tarpeen
•vastaa oman ryhmänsä oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
• luo oman ryhmänsä esioppilaan pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa
• kun oman ryhmän esioppilas siirtyy yleisestä tuesta tehostettuun tukeen, varhaiskasvatuksen opettaja vie tiedon tuen muutoksesta varhaiskasvatusyksikön johtajalle, joka kirjaa tuen tason Primukseen
• huolehtii oman ryhmänsä oppimissuunnitelmien ja HOJKSien luomisesta, seurannasta ja tarkistamisesta yhdessä huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa
• osallistuu oman ryhmänsä esioppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa omalta osaltaan HOJKSiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta

6.2 Luokanopettaja

• on lapsen lähiaikuinen koulussa luokilla 1–6
• pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.
• vastaa poissaolojen seurannasta
• vastaa kiusaamistilanteiden selvittelystä luokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin oman koulunsa kiusaamisasioita selvittävän tahon käsiteltäväksi
• ottaa puheeksi huolensa huoltajan kanssa mahdollisimman varhain ja kirjaa huoltajan kanssa sovitut asiat tarvittaessa oppimissuunnitelmaan

***** osallistuu oppilaidensa osalta nivelvaiheen tiedonsiirtoon
• konsultoi tarvittaessa koulun oppilashuoltohenkilöstöä
• selvittää oppilaan tuen tarpeen

•vastaa oman luokkansa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
• luo oman luokkansa oppilaan pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa
• kun oman luokan oppilas siirtyy yleisestä tuesta tehostettuun tukeen, luokanopettaja vie tiedon tuen muutoksesta laaja-alaiselle erityisopettajalle, joka kirjaa tuen tason Wilman Lomakkeet-sivulle, josta se siirtyy automaattisesti myös Primukseen
• huolehtii oman luokkansa oppimissuunnitelmien ja HOJKSien luomisesta, seurannasta ja tarkistamisesta yhdessä huoltajien kanssa
• tarkistaa ja pyytää rehtorilta/koulusihteeriltä tiedot HOJKSiin lisättävästä erityisen tuen päätöspäivämäärästä ja päätöksen tekijästä
• osallistuu oman luokkansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa omalta osaltaan HOJKSiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta

6.3 Aineenopettaja

• vastaa oppilaan oppimisen tuesta oman oppiaineensa osalta.

• pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen liittyvissä asioissa oman oppiaineensa osalta

• ottaa oppilaan huolen puheeksi mahdollisimman varhain huoltajan ja luokanopettajan/luokanvalvojan /erityisluokanopettajan kanssa

• seuraa ja kirjaa tarvittaessa oppilaan poissaoloja

• vastaa kiusaamistilanteiden selvittelystä opetusryhmässään ja vie asian tarvittaessa eteenpäin luokanvalvojalle.

• konsultoi tarvittaessa koulun oppilashuoltohenkilöstöä

• osallistuu tarvittaessa moniammatillisen työryhmän kokouksiin ja oppilaan koulunkäyntiä koskeviin neuvotteluihin

• vastaa oman oppiaineensa osalta oppimissuunnitelman ja HOJKSin laatimisesta ja toteuttamisesta

• osallistuu oppilaan erityisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen oman oppiaineensa osalta (HOJKS)

• osallistuu oman oppiaineensa osalta pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen

6.4 Luokanvalvoja

• on nuoren yhteyshenkilö koulussa luokilla 7–9
• pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
• vastaa poissaolojen seurannasta
• vastaa kiusaamistilanteiden selvittelystä valvontaluokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin oman koulunsa kiusaamisasioita selvittävän tahon käsiteltäväksi
• ottaa puheeksi huolensa huoltajan kanssa mahdollisimman varhain ja kirjaa huoltajan kanssa sovitut asiat tarvittaessa oppimissuunnitelmaan
• konsultoi tarvittaessa koulun oppilashuoltohenkilöstöä (esim. kuraattori, psykologi)
• vastaa oman luokkansa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
• luo oman valvontaluokkansa oppilaan pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa
• kun oman valvontaluokan oppilas siirtyy yleisestä tuesta tehostettuun tukeen, luokanvalvoja vie tiedon tuen muutoksesta laaja-alaiselle erityisopettajalle, joka kirjaa tuen tason Wilman Lomakkeet-sivulle, josta se siirtyy automaattisesti myös Primukseen
• kun oman valvontaluokan oppilas siirtyy tehostetusta tuesta yleiseen tukeen, luokanvalvoja informoi laaja-alaista erityisopettajaa, joka merkitsee tuen tason Wilman Lomakkeet-sivulle, josta tieto siirtyy Primukseen
• huolehtii oman valvontaluokkansa oppilaiden oppimissuunnitelmien ja HOJKSien luomisesta, seurannasta ja tarkistamisesta yhdessä huoltajien, aineenopettajien ja tarvittaessa erityisopettajan ja/tai oppilaanohjaajan kanssa
• tarkistaa ja pyytää rehtorilta/koulusihteeriltä tiedot HOJKSiin lisättävästä erityisen tuen päätöspäivämäärästä ja päätöksen tekijästä

• osallistuu oman luokkansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa omalta osaltaan HOJKSiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta.

6.5 Oppilaanohjaaja

• tukee ja seuraa oppilaan koulunkäyntiä

• vastaa oppilaan ohjauksesta uranvalinnassa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa

• vastaa tiedonsiirrosta opiskelun nivelvaiheessa perusopetuksesta toiselle asteelle siirryttäessä yhdessä oppilashuollon muiden toimijoiden kanssa

• osallistuu oppilaan opiskeluun liittyvään oppilashuollolliseen työhön

• osallistuu tarvittaessa pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen

• tekee yhteistyötä huoltajien kanssa.

6.6 Laaja-alainen erityisopettaja

• tekee yhteistyötä oppilasta opettavien opettajien kanssa

• vastaa oman koulunsa laaja-alaisen erityisopetuksen toteuttamisesta

• antaa konsultaatiota oppilaan tukea koskevissa asioissa koulun muille toimijoille (opettajat, koulunkäynnin ohjaajat, oppilashuollon toimijat)

• pitää tarvittaessa yhteyttä huoltajiin oppilaan tukea koskevissa asioissa

• osallistuu tarvittaessa oppimissuunnitelman laatimiseen

• osallistuu tarvittaessa pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen ja kirjaa oppilaan tuen vaiheen Wilman Lomakkeet-sivulle, josta tieto siirtyy automaattisesti myös Primukseen

• osallistuu oppilaan opiskeluun liittyvään oppilashuollolliseen työhön

• osallistuu yleisopetuksen opetusryhmissä opiskelevan erityisen tuen piirissä olevan oppilaan HOJKSin laatimiseen ja tarkistamiseen yhteistyössä luokan- tai aineenopettajan ja huoltajan kanssa

• kirjoittaa pyydettäessä selvityksiä oppilaan tilanteesta tai oppimisesta sekä ohjaa oppilasta tarvittaessa käyttämään koulun ulkopuolisia palveluja

• osallistuu tiedonsiirtoon nivelvaiheissa ja vastaa oppilaan opiskelun ja tuen järjestämiseksi välttämättömän tiedon siirtymisestä

6.7 Resurssi- ja samanaikaisopettaja

• voi osallistua oppilaan tuen suunnitteluun ja järjestämiseen yhdessä luokan- ja aineenopettajien kanssa

• voi toimia samanaikaisopettajana

• voi osallistua tarvittaessa moniammatillisiin kokouksiin

• voi osallistua oppimissuunnitelman, pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen.

• voi tehdä yhteistyötä huoltajien kanssa

6.8 Erityisluokanopettaja

• on erityisen tuen pienryhmässä opiskelevan oppilaan lähiaikuinen koulussa

• pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa

• vastaa poissaolojen seurannasta

• vastaa kiusaamistilanteiden selvittelystä luokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin oman koulunsa kiusaamisasioita selvittävän tahon käsiteltäväksi

• vastaa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen

• osallistuu oman luokkansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun

• huolehtii oman luokkansa oppilaiden HOJKSien luomisesta, seurannasta ja tarkistamisesta yhdessä huoltajien kanssa

• huolehtii oman luokkansa oppilaiden HOJKSien toteuttamisesta asiakirjaan kirjattujen tavoitteiden mukaisesti

• konsultoi ja tekee yhteistyötä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa

• tekee moniammatillista yhteistyötä oppilaan tukitoimien järjestämisessä

• vastaa erityisen tuen päätöksen tarkistamisesta

• laatii pedagogisen selvityksen moniammatillisessa yhteistyössä erityisen tuen tarkistuksen ja lopettamisen yhteydessä

• vastaa tiedonsiirrosta nivelvaiheissa.

6.9 Koulunkäynninohjaaja

- ohjaa, neuvoo ja tukee osaltaan oppilaan kasvua
- toimii opettajan työparina
- ohjaa oppilaita opettajan ohjeistuksen mukaan
- osallistuu oppilaan opetusta, kuntoutusta ja koulutyötä koskevaan suunnitteluun tarvittavilta osin
- osallistuu välituntivalvontoihin
- osallistuu päivittäisissä toiminnoissa oppilaan kuntouttamiseen esimerkiksi fysio- tai puheterapeutin ohjeiden mukaan

- huolehtii oppilaiden apuvälineistä

6.10 Rehtori

• vastaa niin koulukohtaisen kriisi- kuin turvallisuussuunnitelman ja kiusaamisen ehkäisemistä koskevan suunnitelman päivittämisestä
• vastaa kodin ja koulun välisen yhteistyön suunnittelusta ja kirjaamisesta yhdessä henkilökunnan kanssa
• huolehtii tukitoimien järjestämisestä ja resursoinnista yhteistyössä henkilökunnan kanssa
• vastaa koulun oppilashuollollisista tehtävistä
• osallistuu tarvittaessa oppilaan koulunkäynnin järjestämistä koskeviin kokouksiin

Koulujen rehtorien tehtäviin kuuluu lisäksi oppilaan opiskeluun ja koulutyöhön liittyvä päätöksenteko yhteistyössä johtavan rehtorin kanssa.

VII OPPILAAN PEDAGOGINEN TUKEMINEN

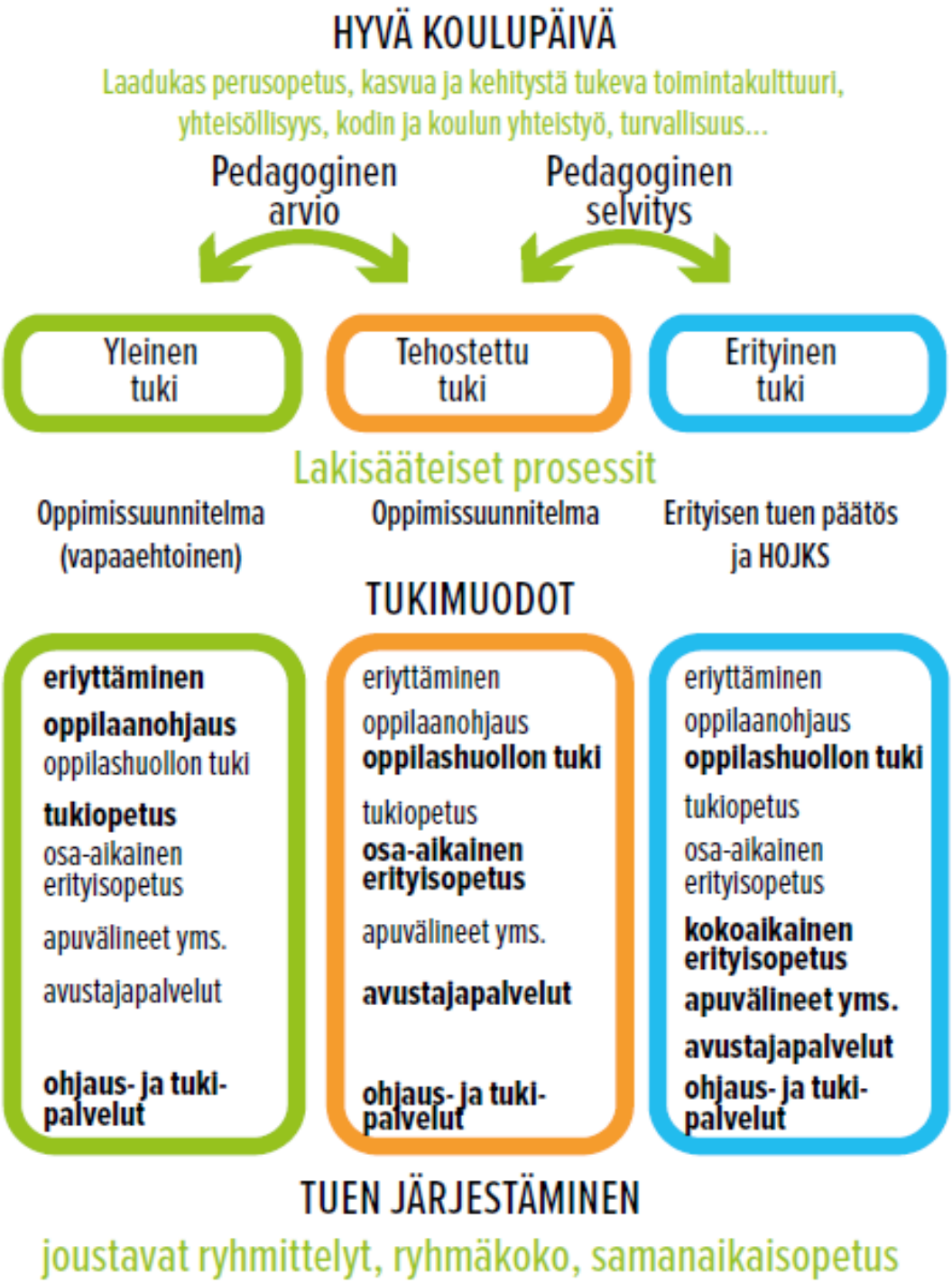

HYVÄ KOULUPÄIVÄ

Kuvan sisältö teksti muodossa kuvan alla.

HYVÄ KOULUPÄIVÄ

Laadukas perusopetus, kasvua ja kehitystä tukeva toimintakulttuuri, yhteisöllisyys, kodin ja koulun yhteistyö, turvallisuus…

Pedagoginen arvio

- Yleinen tuki
- Tehostettu tuki

Pedagoginen selvitys

- Tehostettu tuki
- Erityinen tuki

Lakisääteiset prosessit

Oppimissuunnitelma (vapaaehtoinen)

- **eriyttäminen**
- **Oppilaanohjaus**
    - Oppilashuollon tuki
- **tukiopetus**
    - Osa-aikainen erityisopetus
    - apuvälineet yms.
    - avustajapalvelut
- **ohjaus- ja tukipalvelut**

Oppimissuunnitelma TUKIMUODOT

- eriyttäminen
- oppilaanohjaus
- **oppilashuollontuki**

- tukiopetus
- **osa-aikainen erityisopetus**
- apuvälineet yms.
- **avustajapalvelut**
- **Ohjaus- ja tukipalvelut**

Erityisen tuen päätös ja HOJKS

- eriyttäminen
- oppilaanohjaus
- **oppilashuollon tuki**
- tukiopetus
- Osa-aikainen eritysopetus
- **kokoaikainen erityisopetus**
- **apuvälineet yms.**
- **avustajapalvelut**
- **ohjaus-ja tukipalvelut**

TUEN JÄRJESTÄMINEN

Joustava ryhmittely, ryhmäkoko, samanaikaisopetus

Tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Oppilas ei kuitenkaan voi saada yhtä aikaa yleistä, tehostettua ja erityistä tukea, vaan hän voi olla kerrallaan vain yhdellä tuen tasolla. (Finlex: https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628)

7.1 Kolmiportainen tuki esiopetuksessa

Kuten perusopetuksessa, esiopetuksen tuki on kolmiportaista. Lähtökohtaisesti kukin lapsi on yleisen tuen piirissä. Jokaisella lapsella on tarvittaessa mahdollisuus saada yksilöllistä tukea ja ohjausta omiin kasvun ja kehityksen tarpeisiinsa.

Kolmiportainen tuki esiopetuksessa

YLEINEN Jos yleinen tuki ei riitä, laaditaan pedagoginen arvio.

TEHOSTETTU Lapsella on oppimissuunnitelma.

- Tehostetusta yleiseen→ pedagoginen arvio
- Tehostetusta erityiseen → Pedagoginen selvitys

ERITYINEN Erityisen tuen päätös. Lapsella on HOJKS.

Yleinen tuki	**Tehostettu tuki**	**Erityinen tuki**
• Yhteistyö huoltajien kanssa • Turvallinen, lasta kunnioittava ilmapiiri • Lapsen ja kasvattajan välinen hyvä ilmapiiri • Lapsen kuuleminen • Osallistava toimintakulttuuri • Vertaisryhmän hyödyntäminen • Lapsen kiinnostuksen kohteiden hyödyntäminen, lapsen erilaiset tavat oppia • Oppiminen leikin kautta	Yleisen tuen menetelmien tai ratkaisujen lisäksi • Veo:n ja muiden asiantuntijoiden konsultointi/ tuki • Veo:n osallistuminen yksilö/pienryhmäohjaukseen • Oppilashuollon tuki • Tarvittaessa terapiat tai muut asiantuntijapalvelut • Tarvittaessa avustajapalvelut • Tarvittaessa pienennetty ryhmä	Yleisen ja tehostetun tuen menetelmien ja ratkaisujen lisäksi • Apuvälineet • Avustajapalvelut • Pienennetty ryhmä

Yleinen tuki	Tehostettu tuki	Erityinen tuki
• Oppiminen perustuu laaja-alaisille tavoitteille • Arvioiva havainnointi • Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki • Tarvittaessa muiden asiantuntijoiden ja oppilashuollon tuki • Apuvälineet		

Yleinen tuki

Yleinen tuki perustuu laadukkaaseen esiopetukseen, jossa lasten vahvuudet ja voimavarat hyödynnetään yhteiseksi oppimisen ja tekemisen iloksi. Esiopetuksessa hyödynnetään henkilöstön moniammatillista yhteistyötä, pienryhmätoimintaa ja opetuksen eriyttämistä sekä vertaisryhmän toimintaa siten, että lasten erilaisiin tarpeisiin voidaan vastata mahdollisimman hyvin varhaisessa vaiheessa.

Suotuisan oppimisympäristön luominen ja ylläpitäminen sekä esiopetusikäisen lapsen kiinnostuksen kohteiden ja oppimisen erityispiirteiden huomiointi ovat keskeisessä asemassa laadukkaan esiopetuksen järjestämisessä. Varhaiskasvatuksesta lähtöisin oleva kiinteä yhteistyö huoltajien kanssa luo perustan myös lapsen esiopetukselle. Ennen esiopetuksen alkua huoltajia informoidaan lapsen tuen järjestelmästä ja oppilashuollosta esiopetuksessa. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja laatii jokaiselle lapselle yhdessä huoltajien kanssa oppimissuunnitelman. Esiopetuksen tavoitteet muodostuvat sekä yleisistä esiopetuksen tavoitteista että jokaisen lapsen yksilöllisistä esiopetuksen tavoitteista.

Esiopetusryhmän kasvattajien muistilista yleisen tuen aikana

Varhaiskasvatuksesta siirretään lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja kasvun kansio esiopetukseen. Tiedonsiirtopalaverit toisesta päivähoitoyksiköstä/ perhepäivähoidosta esiopetukseen siirtyvien lasten asioissa touko- kesäkuun aikana.

- Tiimin toimintaperiaatteiden pohdintaa ja kirjaamista jo ennen toiminnan alkua tai heti toiminnan alettua jatkuen toimintavuoden ajan eli tiimisopimuksen tekeminen. Tiimin toiminnan käynnistäminen sekä tiimivastaavan nimeäminen.
- Keväällä, touko-kesäkuussa, uusien esioppilaiden huoltajille järjestetään infotilaisuus tulevasta esiopetuksesta ja näin mahdollistetaan tutustuminen tulevaan esiopetuspaikkaan sekä esioppilaille että huoltajille. Kutsu lähetetään joko sähköpostilla tai Wilmalla.
- Tuleville esioppilaille järjestetään tutustumispäivä, jossa he pääsevät tutustumaan tuleviin esiopetustiloihinsa, kasvattajiin ja esiopetusryhmän kavereihin.
- Syksyllä esiopetuksen käynnistyttyä järjestetään huoltajille vanhempainilta esiopetuksen toiminnasta ja tavoitteista
- Liedon esiopetusyksiköt tiedottavat opetussuunnitelmastaan esioppilaiden huoltajille vanhempainilloissa ja Wilmassa
- Lasten aloituskeskustelu heti esiopetuksen alkaessa niiden perheiden kanssa, joiden lapsi ei aiemmin ole osallistunut Liedon kunnan varhaiskasvatukseen. Oppimissuunnitelmakeskustelut esiopetuksen aloituksesta kahden kuukauden kuluessa yleensä loka-marraskuussa

- Toimintasuunnitelman laatiminen syyskuun alkuun mennessä
- Lasten oppimissuunnitelmista nousevien asioiden ja yleisten esiopetuksen tavoitteiden yhdistäminen ryhmän esiopetussuunnitelmaksi (ryhmävasu)
- Alkutilanteen kartoittaminen esim. tarvittaessa lasten oppimisvalmiuksien kartoittaminen opetuksen suunnittelun tueksi, lasten itsearviointi ja aiempaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tutustuminen. Lasten kasvun ja oppimisen sekä esiopetustoiminnan jatkuva havainnointi, arviointi ja dokumentointi
- Toiminnan arviointi kyselylomakkeen avulla. Lomakkeeseen vastaavat esioppilaat ja heidän huoltajansa. Kysely toteutetaan marraskuussa.
- Terveyskeskuspsykologi tekee tarvittaessa kehitystasokartoitukset ja osallistuu kouluvalmiuden ja koulumuodon arviointiin
- Lapsen oppimissuunnitelman arviointi yhdessä huoltajien kanssa huhti-toukokuussa
- Esiopetuksesta siirretään alkuopetukseen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot lapsesta huhti-toukokuussa.
- Koulut järjestävät koulutulokkaille tutustumispäivän toukokuussa.
- Esiopetuksen päättyessä jaetaan esiopetustodistus, jonka sisältö on koko kunnassa samanlainen.
- Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja laatii toimintasuunnitelman pohjalta toimintakertomuksen
- Henkilöstö arvioi omaa pedagogista toimintaansa menneen toimintavuoden osalta.

Tehostettu tuki

Mikäli pedagogisen arvion perusteella päädytään siihen, että yleinen tuki esiopetuksessa ei lapselle riitä, hänet siirretään esiopetuksessa tehostettuun tukeen. Tehostettua tukea annetaan lapselle, joka tarvitsee kehityksessään ja oppimisessaan säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kokonaisuus tehostetussa tuessa kirjataan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan Wilmaan.

Kun huoli lapsen kehityksestä ja kasvusta herää,

- **pohtikaa** tiimin kesken, mitkä ovat **huolen aiheet yksilöidysti**? Miten ne **ilmenevät**?

Miten erilaisilla oppimisympäristön järjestelyillä, ryhmäjaoilla, uusilla menetelmillä, aihe - / sisältövalinnoilla tms. voitte **tukea lasta oman tiimin voimin?**

- varhaiskasvatuksen **opettaja ottaa asian puheeksi huoltajien kanssa**: Onko heillä samanlainen huoli asiasta? Ilmeneekö kotioloissa samanlaisia asioita? Mitä

  asialle voidaan tehdä yhdessä huoltajien kanssa?

  Kirjaa puheeksi otto ja sopimukset lapsen oppimissuunnitelmaan

- keskustelkaa **varhaiskasvatuksen erityisopettajan** kanssa asiasta, kokeilkaa

  hänen ehdottamiaan toimenpiteitä

- informoikaa asiasta **esimiestä**

Lapsen kasvun ja oppimisen tilanteesta tehdään pedagoginen arvio, kun yleinen tuki ei ole riittävää.

- Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa arvion laatimisesta yhteistyössä ryhmän muun henkilökunnan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja lapsen huoltajien kanssa
- Asia käsitellään vek-työryhmässä nimettömänä
- arvio kirjataan alustavasti Wilmaan ja se otetaan puheeksi huoltajien kanssa
- pedagogiseen arvioon kirjataan huoltajien ja lapsen näkemykset
- huoltajille kerrotaan, miten pedagoginen arvio käsitellään ja sovitaan yhteydenpidosta jatkossa. Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti yhdessä terveyskeskuspsykologin ja/tai koulukuraattorin kanssa.
- Arvion laatimisen jälkeen ryhmän varhaiskasvatuksen erityisopettaja vie arvion vek-työryhmän arvioitavaksi. Lisäksi arvio käsitellään moniammatillisesti yhdessä terveyskeskuspsykologin tai kuraattorin kanssa. Arvioon tulee varhaiskasvatuksen erityisopettajan tai varhaiskasvatuksen opettajan allekirjoitukset.
- Laatiminen tapahtuu yhteistyössä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, lapsen huoltajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa

- Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti
- Jos lapsen tilanteessa tapahtuu muutoksia, lapsen tehostetun tuen oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta

Tehostetun tuen aikana korostuu varhaiskasvatuksen erityisopettajan antaman tuen, joustavien ryhmittelyiden, lapsen yksilöllisen ohjauksen ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys. Tarvittaessa myös tapauskohtaisesti koottavan moniammatillisen työryhmän rooli vahvistuu.

Esiopetusryhmän kasvattajien muistilista tehostetun tuen aikana

- Lapsen kasvun ja oppimisen sekä esiopetustoiminnan jatkuva havainnointi ja arviointi sekä dokumentointi Wilmaan, Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana-lomake
- Terveyskeskuspsykologi tekee tarvittaessa kehitystasokartoitukset ja osallistuu kouluvalmiuden ja koulumuodon arviointiin
- Lapsen oppimissuunnitelman arviointi yhdessä huoltajien kanssa keväällä

Erityinen tuki

Esiopetuksessa erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista mahdollisista esiopetuksen tukimuodoista ja sen tehtävänä on tarjota lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään. Erityistä tukea annetaan **joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.** Mikäli tehostettu tuki esiopetuksessa ei ole riittävä, laaditaan **pedagoginen selvitys** erityisen tuen tarpeen selvittämiseksi.

Perusopetuslain mukaan ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on hankittava oppilaan opettajilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä. Lisäksi on hankittava oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Hallintolain mukaan huoltajaa on kuultava siirrettäessä oppilasta erityisen tuen piiriin. Kutsu kuulemiseen lähetetään tarvittaessa kahdesti Wilman kautta ja mikäli huoltajaa ei näin todennetusti tavoiteta, kutsu lähetään postitse. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei saapuisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi. Tämä tarkoittaa, että huoltajien suostumusta ei tarvita erityistä tukea koskevan hallintopäätöksen tekemiseksi.

Ohje kuulemisesta

- Laatiminen tapahtuu yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan, ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan, lapsen huoltajien sekä muiden asiantuntijoiden kanssa
- Huoltajien kuuleminen päivämäärineen kirjataan Wilmaan
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja hankkii päätöksen teon tueksi muut tarvittavat lausunnot.
- Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ilman pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei voida antaa muuten. Pedagogista selvitystä ei tarvitse tehdä esim. vaikeasti kehitysvammaisen lapsen kohdalla, jolla lääkärin lausunnossa on luettavissa kaikki oleellinen.
- Sivistystoimen koulusihteeri kirjaa erityisen tuen päätöksen Primus –järjestelmään.

Lapselle, jolle on tehty **erityisen tuen päätös**, esiopetus ja muu tuki annetaan hänelle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti **(HOJKS**). **Erityisopetus** järjestetään lapsen etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioiden **muun esiopetuksen yhteydessä tai pienennetyssä ryhmässä**. Erityisopetus voidaan toteuttaa joko **yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä**.

Liedossa erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat esiopetusta muun esiopetuksen yhteydessä tai Jokilaakson koulun esiopetuksen pienryhmässä. Kun lapselle on tehty erityisen tuen päätös, varhaiskasvatuksen erityisopettaja laatii hänelle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS*)* yhteistyössä lapsen huoltajien ja lapsen kuntoutukseen osallistuvien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelman toteuttamisesta

vastaa esiopettaja. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kokonaisuus erityisessä tuessa kirjataan Wilmaan. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vahvistaa allekirjoituksellaan HOJKSin. Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti.

Esiopetusryhmän kasvattajien muistilista erityisen tuen aikana

- Lapsen kasvun ja oppimisen sekä esiopetustoiminnan jatkuva havainnointi ja arviointi sekä dokumentointi Wilmaan, HOJKS-lomake
- Terveyskeskuspsykologi tekee tarvittaessa kehitystasokartoitukset ja osallistuu kouluvalmiuden ja koulumuodon arviointiin
- Lapsen HOJKSin arviointi yhdessä huoltajien kanssa keväällä
- Nivelvaiheessa yhteistyö koulun kanssa
- Lapsen siirtyessä perusopetuksen erityisopetukseen, tulee tehdä pedagoginen selvitys, hankkia tarvittavat asiantuntijalausunnot ja anoa toimialajohtajan päätös koulupaikasta.

7.2 Kolmiportainen tuki perusopetuksessa

Ensimmäiselle luokalle tulevat

Oppilaat aloittavat 1. luokan sen tuen piirissä, missä he ovat esiopetuksen päättyessä. Tieto oppilaan tuen tarpeesta siirtyy tulevalle koululle siirtopalaverissa. Lisäksi Wilmaan laaditut tuen asiakirjat siirtyvät koululle sähköisesti.

Tehostetun tuen tarpeessa olevalle oppilaalle laaditaan koulussa oppimissuunnitelma, johon tehostettu tuki määritellään. Mikäli koulussa todetaan, että oppilas ei tarvitse tehostettua tukea, laaditaan pedagoginen selvitys ja oppilas siirtyy yleiseen tukeen.

Mikäli oppilas on esiopetuksessa siirretty erityiseen tukeen, hänelle laaditaan koulussa yhteistyössä huoltajan kanssa henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS lokakuun loppuun mennessä. Uutta erityisen tuen päätöstä ei tehdä.

Kaikki pedagogiset asiakirjat tehdään Wilmassa ja ne näkyvät huoltajille ja oppilasta opettaville opettajille.

Kun tukea tarvitaan enemmän

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella oppilaanohjausta ja riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan. Tukea on annettava heti, kun tuen tarve ilmenee. Oppilas saattaa tarvita oppimisessa ja koulunkäynnissä tukea tilapäisesti tai pitempiaikaisesti. Tuen tarve voi vaihdella vähäisestä vahvempaan tai oppilas voi tarvita monenlaista tukea yhtä aikaa. Koulun antama tuki riippuu vaikeuksien laadusta ja laajuudesta.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino auttaa tuen tarpeessa olevaa oppilasta. Yleisen tuen aloittaminen ei edellytä tutkimuksia tai erityisiä päätöksiä. Kaikki perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot ovat käytössä yleisessä tuessa:

apuvälineet	laskimen käyttö, muistiinpanot, havaintomateriaali, äänikirjat
avustajapalvelut	koulunkäynninohjaajan tuki
eriyttäminen	perustehtävien lisääminen, soveltavien tehtävien vähentäminen, yksilölliset kotitehtävät, vaihtoehtoiset työskentelymenetelmät. lisäaika kokeessa, koealueen jakaminen pienempiin osiin, oppilaalle parhaiten soveltuvat tavat osoittaa osaamisensa, suulliset kokeet jne.

läksyjen teon ohjaus	läksyparkki, erityisopettajan konsultaatio, opiskelutekniikkaharjoitukset
ohjaus- ja tukipalvelut	koulupsykologin, kuraattorin ja terveydenhoitajan palvelut
oppimisympäristö	istumapaikan järkevä suunnittelu, rauhallinen luokkatila, vaihtelevat oppimisympäristöt
osa-aikainen erityisopetus	Laaja-alaisen erityisopettajan antama opetus ja ohjaus
ryhmittely	pienessä ryhmässä opiskelu
samanaikaisopetus	erityisopettajan tai muun opettajan yhteistyö opetuksen toteuttamiseksi
tukiopetus	ennen tai jälkeen koulupäivän opettajan ohjauksessa
oppimisen suunnitteleminen	Yleisen tuen oppimissuunnitelma

Tehostettu tuki

Oppilas, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, saa **tehostettua tukea**. Oppilaat opiskelevat edelleen pääsääntöisesti yleisopetuksen luokassa ja tarvittaessa saavat laaja-alaista erityisopetusta.

Tehostettu tuki poikkeaa yleisestä tuesta tukitoimien määrän ja keston suhteen. Oppilas voi olla tehostetussa tuessa koko perusopetuksen ajan, jos koulunkäynti sujuu ko. tuen

portaalla. Tehostetussa tuen keinoin tuetaan oppilaan oppimista ja kasvua sekä ehkäistään oppimisen, vuorovaikutustaitojen ja kehitykseen liittyvien ongelmien lisääntymistä, polarisoitumista ja kasaantumista.

Tehostettu tuki on tuen portaiden tärkein porras, jolla korostuu suunnitelmallisuus, moniammatillinen yhteistyö, tiedonsiirto sekä tuen tarpeen arviointi riittävän usein. Toimittaessa yhteistyössä huoltajien kanssa varmistetaan tuen suunnittelun onnistuminen ja sujuvuus.

Tehostetussa tuessa oppilaalle on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tukea hänelle tehdyn **henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti.** Luokanopettaja tai luokanvalvoja luo yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa oppimissuunnitelman, jonka laadinnassa laaja-alainen erityisopettaja ja oppilashuollon työntekijät konsultoivat. Aineenopettaja kirjaa oman oppiaineensa osuuden. Oppimissuunnitelma tehdään mahdollisimman pian, kun oppilas on siirtynyt tehostettuun tukeen. Mikäli lukuvuoden aikana suunnitelmaan tehdään muutoksia, ne kirjataan samaan suunnitelmaan laittamalla päivämäärä muutoksen eteen. Lukuvuoden aikana tehdään siis vain yksi oppimissuunnitelma.

Opetuksen ydinsisällöt tehostetussa tuessa

Yhtenä eriyttämisen menetelmänä voidaan käyttää opiskelun erityisten **painoalueiden eli ydinsisältöjen määrittelyä**, jolloin oppilas keskittyy niiden opiskeluun. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan.

On huomattava, että oppilas tarvitsee edelleen myös muuta tukea selviytyäkseen hänelle määriteltyjen painoalueiden opiskelusta ja saavuttaakseen opetussuunnitelmassa asetetut yhteiset tavoitteet.

Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana ja painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty.

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oman vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä eli ns. ydinsisällöistä. Tällöin oppilas pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin; painoalueet eivät siis voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Tässä painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska yksilöllistämisessä on kyse myös opiskelun tavoitetason madaltamisesta.

Painoalueiden määrittelyssä on olennaista löytää tavoitteiden kannalta keskeiset sisällöt. Paikallisessa opetussuunnitelmassa sisällöt on määritelty vuosiluokittain, usein hyvin tarkasti. Kun opettaja pohtii keskeisiä sisältöjä erityisiä painoalueita varten, on aiheellista käyttää apuvälineenä myös opetussuunnitelman perusteita. Perusteissa on määritelty oppimisen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset sisällöt. Myös hyvän osaamisen kuvaukset ja päättöarvioinnin kriteerit auttavat opettajaa ratkaisemaan mihin asioihin oppilaan on syytä keskittyä opiskelussaan. Kuvaukset ja kriteerit ovat opettajalle luonnollisesti myös tärkeä ohjenuora oppilasta arvioitaessa, koska erityisten painoalueiden mukaan opiskeltaessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin.

Oppimissuunnitelma ja siihen sisältyvät opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisen tuen aikana tehdään vastaavaa yhteistyötä HOJKSin laadinnassa. Huoltajan ja oppilaan tulee tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä oppimissuunnitelmaan kirjatut painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin. Erityisten painoalueiden mukaisessa opiskelussa tarvitaan huoltajan antamaa tukea. Tämä tuki kannattaa kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin.

Useimmiten opettaja päättää, mitä oppikirjoja ja muuta opiskelumateriaalia opiskelussa käytetään opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Eri kustantajat ovat julkaisseet monenlaista eriyttävää opiskelumateriaalia ja joistakin oppikirjasarjoista on myös eri vaikeusastetta olevia kirjoja (ns. E-oppikirjat tai vastaavat oppimateriaalit). Jos yleistä oppimäärää opiskeleva oppilas, jolle on määritelty erityiset painoalueet, käyttää tällaista kirjaa, opettajan on tärkeä arvioida kattaako kirjan sisältö opetussuunnitelmassa ko. vuosiluokalle määritellyt yleisen oppimäärän tavoitteet.

Oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa kuvataan painoalueiksi valittujen sisältöjen ohella myös mahdollisimman konkreettisesti, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa. On tärkeää, että oppilas voi antaa erilaisia näyttöjä ja hänellä voi olla kokeita, jotka keskittyvät näihin painoalueisiin. Oppilaan ja huoltajan tulee tietää, miten painoalueisiin keskittynyt osaamisen näyttö näkyy oppilaan arvioinnissa todistukseen merkityn arvosanan muodostumisessa. Opiskelun erityisiin painoalueisiin keskittynyt opetus on useimmiten luonteeltaan väliaikainen ratkaisu, ja opetuksen sisältöjä lisätään oppilaan edistymisen mukaisesti.

Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan oppilaalle, jonka kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteet eivät toteudu yleisen tai tehostetun tuen keinoin. Erityinen tuki on erityisopetusta, joka muodostuu pedagogisesta oppimisen tuesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta koulunkäynnin tuesta. Erityisen tuen keinot ja menetelmät voivat vaihdella suuresti eri oppilaiden ja oppiaineiden välillä. Osa pedagogisesta tuesta voi olla lyhytaikaista, yksittäiseen oppiaineeseen suunnattua tukea.

Perusopetuslain mukaan ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on hankittava oppilaan opettajilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä. Lisäksi on hankittava oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Hallintolain mukaan huoltajaa on kuultava siirrettäessä oppilasta

erityisen tuen piiriin. Kutsu kuulemiseen lähetetään tarvittaessa kahdesti Wilman kautta ja mikäli huoltajaa ei näin todennetusti tavoiteta, kutsu lähetään postitse. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei saapuisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi. Tämä tarkoittaa, että huoltajien suostumusta ei tarvita erityistä tukea koskevan hallintopäätöksen tekemiseksi.

Ohje kuulemisesta

Jokaiselle erityistä tukea saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. Siinä määritellään mm. opiskelun keskeiset sisällöt, edistymisen seuranta ja arviointitavat ja muut pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt ja työskentelytavat. Mikäli oppilas opiskelee oppiainetta yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään HOJKS:ssa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja luo yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa HOJKS:n, jonka laadinnassa laaja-alainen erityisopettaja ja oppilashuollon työntekijä tarvittaessa konsultoivat. Luokanopettaja/luokanvalvoja kehottaa muita oppilasta opettavia opettajia täydentämään HOJKS:n oman oppiaineensa osalta.

Jos oppilas siirtyy kesken lukuvuoden erityiseen tukeen, suunnitelma tehdään mahdollisimman pian erityiseen tukeen siirtymisen jälkeen. HOJKS tarkistetaan, tulostetaan ja arkistoidaan koululle. Mikäli lukuvuoden aikana henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan tehdään muutoksia, ne kirjataan samaan asiakirjaan laittamalla päivämäärä muutoksen eteen. Lukuvuoden aikana luodaan siis vain yksi HOJKS. HOJKS:iin ei tarvita huoltajan allekirjoitusta.

Oppiaineen yksilöllistäminen

Oppiaineen yksilöllistäminen on mahdollista, jos oppilas ei kaikesta jo annetusta tuesta huolimatta kykene saavuttamaan **oppiaineen keskeisiä sisältöjä hyväksytysti** eli arvosanaa 5. Kieli- tai kulttuuritausta, poissaolot tai esimerkiksi motivaation puute eivät sellaisenaan voi olla syynä oppiaineen yksilöllistämiseen.

Opettajan on arvioitava oppilaan opiskelua suhteessa yleisopetuksen tavoitteisiin, mikäli oppiainetta ei ole yksilöllistetty. Mikäli arvosana on parempi kuin arvosana 4, oppiainetta ei voi yksilöllistää. Jos oppiaine yksilöllistetään, edetään samoin kuin siirryttäessä tehostetusta tuesta erityiseen tukeen: huoltajan kuuleminen, pedagoginen selvitys, erityisen tuen päätös, HOJKS ja oppiaineen yksilöllistäminen. Jo erityisessä tuessa olevan oppilaan oppiaineen yksilöllistämisestä päätöksen tekee rehtori.

Toiminta-alueittain opiskelu

Kun opetusta ei voida järjestää oppilaan vamman tai vaikean sairauden takia oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, järjestetään opetus toiminta-alueittain. Toiminta-alueittaisesta opetuksesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilasta arvioidaan niiden tavoitteiden mukaan, jotka hänelle on sovittu HOJKS:ssa. Arvioitavana on oppilaan taitojen kehittyminen toiminta-alueittain. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvu- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Erityisen tuen tarkistaminen

Erityisen tuen tarve tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa (esim. oppilaan opetusryhmän vaihtuminen, tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarpeen muuttuminen, yksilöllistäminen tai sen purku sekä vapauttaminen jonkun oppiaineen opiskelusta) sekä 2. ja 6. luokan keväällä. Luokanopettaja laatii kaikille 2. ja 6. luokan erityisen tuen oppilaille pedagogisen selvityksen 15.4. mennessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen tarkistaminen tehdään tarvittaessa. Mikäli erityinen tuki jatkuu, päätöksen asiasta tekee rehtori, mutta jos tukeen tulee muutoksia, hallinnollisen päätöksen tekee sivistysjohtaja.

VIII PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Liedossa erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat esiopetusta muun esiopetuksen yhteydessä tai Melukylän päiväkodin pienennetyssä ryhmässä Jokilaakson koulussa. Kun lapselle on tehty erityisen tuen päätös, varhaiskasvatuksen erityisopettaja laatii hänelle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS*)* yhteistyössä lapsen huoltajien ja lapsen kuntoutukseen osallistuvien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelman toteuttamisesta vastaa esiopettaja.

Koulun erityisopettaja ja alkuopetuksen opettaja osallistuvat mahdollisuuksien mukaan niihin kevään verkostopalavereihin, joissa käsitellään erityisen tuen piirissä olevien lapsen asioita. Esiopettaja kutsuu koulun edustajat näihin palavereihin. Oppilaan siirtyessä Jokilaakson koulun pienryhmäopetukseen verkostoon kutsutaan Jokilaakson pienryhmäopetuksen konsultoiva erityisopettaja.

Lapsen siirtäminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja laatii pedagogisen selvityksen yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksenopettajan kanssa ja mahdollisesti myös lasta kuntouttavien asiantuntijoiden kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO) käy huoltajien kanssa neuvottelut lapsen siirtämisestä erityisen tuen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Huoltajien hallintolain mukainen kuuleminen kirjataan kuulemislomakkeeseen. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja kokoaa kaikki erityisen tuen piiriin siirtämiseen tarvittavat dokumentit ja toimittaa ne konsultoivalle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle, joka laatii sivistyspalveluiden toimialajohtajalle esityksen lapsen siirtämisestä erityisen tuen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Siirtoprosessi tapahtuu edellä kuvatun mukaisesti myös silloin, kun tehostetun tuen piirissä oleva lapsi siirtyy erityisen tuen 9-vuotisen oppivelvollisuuden piiriin ennen koulun alkua.

Lisätietoa pidennetystä opetusvelvollisuudesta

IX WILMAN ASIAKIRJAT

Tuki-välilehti Wilmassa

Oppilaiden pedagogiset asiakirjat (pedagoginen arvio, oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys, HOJKS) löytyvät Wilman tuki -välilehdeltä. Luokanopettajat/luokanvalvojat näkevät opettamiensa ryhmien ja oppilaidensa asiakirjat ja toimenpiteet.

Päivitysvastuu

Luokanopettaja/luokanvalvoja/erityisluokanopettaja päivittää valvontaluokkansa pedagogiset asiakirjat. Luokanopettaja/luokanvalvoja/erityisluokanopettaja päivittää

tehostetun tuen oppimissuunnitelman ja HOJKSin **lokakuun loppuun mennessä** ja **tarkistaa ne keväällä toukokuun aikana tai aina tarvittaessa**.

Päivitys (syksy):

• Kun oppimissuunnitelma tai HOJKS päivitetään syksyllä, vastuuopettaja luo uuden asiakirjan. Aikaisempaa asiakirjaa ei muokata. Jos oppilaan asiakirja muuttuu vain vähän edellisestä vuodesta, voi valita ”kopioi-toiminnon” edellisestä asiakirjasta. Oppimissuunnitelmien ja HOJKSien tulee olla voimassa ainakin seuraavan lukuvuoden lokakuun loppuun, jotta tilastot tukea saavista oppilaista ovat ajan tasalla heti uuden lukuvuoden alussa. Syyslukukaudella laadittu asiakirja tulostetaan arkistoon.

Tarkistus/arviointi (kevät):

• Kun keväällä tai tarpeen mukaan lukuvuoden aikana arvioidaan toteutuneita tavoitteita, luokanopettaja/ luokanvalvoja avaa olemassa olevan oppimissuunnitelman tai HOJKSin ja muokkaa kyseistä asiakirjaa vain alhaalla olevan ”HOJKSin/oppimissuunnitelman tarkistaminen” osalta.

KOLMIPORTAINEN TUKI: YLEINEN, TEHOSTETTU, ERITYINEN

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
Yleinen tuki	Eo-ryhmän henkilökunta, tarvittaessa veo:n konsultointi	**Luokanopettaja/ -valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja,	Kaikille oppilaille annattava yleinen tuki. Kukin opettaja kirjaa antamansa tuen Wilmaan Tuki-lehden alaosaan.

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
		koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja	
Pedagoginen arvio	Eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä veo:n ja muun henkilökunnan kanssa vanhempia kuullen	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja sekä konsultoiden oppilashuoltohenkilöstö	Kun yleisen tuen keinot eivät riitä, vaan tarvitaan pidempiaikaista tukea tai useita tukitoimia, laaditaan moniammatillisena yhteistyönä pedagoginen arvio, jonka avulla selvitetään oppilaan saama yleinen tuki ja lisätuen tarpeet.
Päätös yleisen tuen jatkamisesta tai tehostettuun tukeen siirtymisestä	Eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja ja veo VEK-työryhmä Neuvolan th:n konsultointimahdollisuus	Tehostettuun tukeen siirryttäessä **laaja-alainen erityisopettaja** kirjaa tuen vaiheen Wilman Lomakkeet-sivulle.	Pedagogisen arvion perusteella päätetään moniammatillisesti oppilaan tuen portaasta.
Tehostettu tuki: oppimissuunnitelma	eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, lapsen vanhemmat,	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, laaja-alainen erityisopettaja,	Luokanopettaja/-valvoja avaa asiakirjan, jonka oppilasta opettavat opettajat täydentävät

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
	veo	koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja.	omien oppiaineidensa osalta. Tehostettu tuki toteutetaan suunnitelman mukaan.
Pedagoginen selvitys	Eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä veo:n ja muun henkilökunnan kanssa. Huoltajien ja oppilaan hallintolain mukainen kuuleminen. VEK-työryhmä	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, laaja-alainen erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja, mahdolliset muut yhteistyö- ja asiantuntijatahot sekä konsultoiden oppilashuoltohenkilöstö. Huoltajien ja oppilaan hallintolain mukainen kuuleminen	Kun tehostetun tuen keinot eivät riitä, laaditaan pedagoginen selvitys. Luokanopettaja/ -valvoja hankkii selvityksen oppimisen etenemisestä oppilasta opettavilta opettajilta ja moniammatillisenselvityksen oppilaan tuen tarpeesta ja kokonaistilanteesta.
Päätös tehostetun tuen jatkamisesta tai erityisestä tuesta	Erityisen tuen päätös: **konsultoiva veo** esittää, **toimialajohtaja** päättää.	Erityisen tuen päätös: **rehtori** esittää, **toimialajohtaja** päättää. Siirryttäessä erityiseen tukeen **laaja-alainen erityisopettaja** kirjaa tuen vaiheen Wilman Lomakkeet-sivulle.	Pedagogiseen selvitykseen perustuen tehdään hallinnollinen päätös erityisestä tuesta, oppilaan opetusryhmästä ja mahdollisesti yksilöllistettävistä oppiaineista.

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
Erityinen tuki: HOJKS	Veo, eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, lapsen huoltajat ja tarvittaessa muut asiantuntijat	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, laaja-alainen erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja sekä mahdolliset muut yhteistyö- ja asiantuntijatahot.	Luokanopettaja/-valvoja avaa asiakirjan, oppilasta opettavat opettajat täydentävät omien oppiaineidensa osalta yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityinen tuki toteutetaan suunnitelman mukaan.

KOLMIPORTAINEN TUKI: ERITYINEN, TEHOSTETTU, YLEINEN, TUEN KEVENTÄMINEN

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
Erityinen tuki	Veo, eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, lapsen huoltajat ja tarvittaessa muut asiantuntijat	**Luokanopettaja/ -valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, oppilas ja huoltaja	Kun oppilas ei tarvitse enää erityistä tukea, tämä kirjataan HOJKS-asiakirjan edistymisen arviointiin yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa ja tehdään pedagoginen selvitys.
Pedagoginen selvitys	Eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä veo:n ja muun henkilökunnan kanssa. Huoltajien ja oppilaan hallintolain mukainen kuuleminen. VEK-työryhmä	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja, mahdolliset muut yhteistyö- ja asiantuntijatahot sekä konsultoiden oppilashuoltohenkilöstö Huoltajien ja oppilaan hallintolain mukainen kuuleminen	Luokanopettaja/ -valvoja hankkii selvityksen oppimisen etenemisestä oppilasta opettavilta opettajilta ja moniammatillisen selvityksen oppilaan tuen tarpeesta ja kokonaistilanteesta.
Päätös erityisen tuen	Erityisen tuen päätös:	Erityisen tuen päätös:	Pedagogiseen selvitykseen perustuen

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
lopettamisesta ja tehostettuun tukeen siirtymisestä	**konsultoiva veo** esittää, **toimialajohtaja** päättää.	**rehtori** esittää, **toimialajohtaja** päättää. Kun oppilas siirtyy tehostettuun tukeen, **laaja-alainen erityisopettaja** kirjaa tuen vaiheen Wilman Lomakkeet-sivulle.	tehdään hallinnollinen päätös erityisen tuen antamisen lopettamisesta. Oppilas siirtyy tehostettuun tukeen ja laaditaan oppimissuunnitelma.
Tehostettu tuki: oppimissuunnitelma	eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, lapsen vanhemmat, veo	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja sekä mahdolliset muut yhteistyö- ja asiantuntijatahot	Luokanopettaja/-valvoja avaa asiakirjan, jonka oppilasta opettavat opettajat täydentävät omien oppiaineidensa osalta. Tehostettu tuki toteutetaan oppimissuunnitelman mukaan.
Pedagoginen arvio	Eo-ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä veo:n ja muun henkilökunnan kanssa vanhempia kuullen VEK-työryhmä	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja sekä konsultoiden oppilashuoltohenkilöstö. Oppilaan siirryttyä yleiseen tukeen **laaja-alainen erityisopettaja**	Kun tehostetun tuen tarvetta ei enää ole, laaditaan pedagoginen arvio oppilaan tuen tarpeesta ja kokonaistilanteesta. Pedagogiseen arvioon perustuen tehdään päätös yleiseen tukeen siirtymisestä.

Tuen vaihe	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **ESIOPETUS**	Kuka vastaa, ketkä osallistuvat **PERUSOPETUS**	Mitä
	Neuvolan th:n konsultointimahdollisuus	kirjaa tuen vaiheen Wilman Lomakkeet-sivulle.	
Yleinen tuki	Eo-ryhmän henkilökunta, tarvittaessa veo:n konsultointi	**Luokanopettaja/-valvoja**, oppilasta opettavat opettajat, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaajat, oppilas ja huoltaja sekä mahdolliset muut yhteistyö- ja asiantuntijatahot.	Kaikille oppilaille annattava yleinen tuki. Kukin opettaja kirjaa antamansa tuen Wilmaan Tuki-lehden alaosaan.

X VINKKEJÄ TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN OPPIMISEN EDISTÄMISEEN

Yleiset tukitoimet

- Läksykerho
- Tukiopetus, myös ennakoiva
- Eriyttäminen: erilaisia tehtäviä kaikille, mahdollisuus valita
- Tukisanalistat, ryhmittelyt, kuvat, värit, mielle- ja käsitekartat jäsentävät opittavaa ainesta
- Toisen oppilaan tuki, vertaisoppimisen hyödyntäminen
- Opetusmateriaalin selkeyden huomioiminen
- Painopisteiden käyttö opetuksessa: selkeät, yhdessä sovitut tavoitteet, joita arviointi tukee (tehostetun tuen oppilaalle, oppilas tavoittelee arvosanaa 6)
- Koejärjestelyt: tukimateriaalin käyttö, pienempi koealue, lisäaika, erillinen tila, suullinen täydentäminen
- Kannustava ja myönteinen palaute

Lukipulmat ja kielelliset vaikeudet

Lukivaikeus näkyy nuoruusiässä erityisesti siinä, että lukeminen on huomattavasti ikätovereita hitaampaa ja työläämpää. Usein esimerkiksi vieraiden kielten opiskelu on vaikeaa. Lukivaikeus voi näkyä monessa eri oppiaineessa. Lukivaikeuteen liittyy usein työmuistin pulmia. Lukivaikeuden yhteydessä lukemisen suoritus itsessään vie kaiken huomion, jolloin tehtävän kannalta muu olennainen tieto saattaa unohtua. Myös kirjoittaminen voi olla hankalaa.

<u>Apukeinoja yleisten tukitoimien lisäksi:</u>

- Ohjeen, tehtävän tai kokeen pilkkominen, yksinkertaistaminen ja selkokielistäminen
- Äänikirjat ja lukiviivaimet (oppilas saa erityisopettajilta)
- Valmiit muistiinpanot tunnilla, jotta hidas kirjoittaja voi keskittyä kuunteluun
- Runsas visuaalinen tuki
- Monikanavaisuus (kaikki aistit, mielikuvat, kokemuksellisuus)
- Suppeammat koealueet, mahdollisesti suulliset kokeet

Tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen pulmat

- Huomion kiinnittäminen opetuksen ennakointiin, strukturointiin ja palautteen antamiseen
- Kahdenkeskiset keskustelut oppilaan kanssa yhteisten tavoitteiden selventämiseksi ja saavuttamiseksi
- Tavoitteita ja työskentelyä tukevat säännöt, johdonmukaiset seuraukset ja oppilaan itsearvio – Mitä teen ja miksi teen?
- Oppimista tukeva istumapaikka
- Pilkotut ohjeet ja tunnin kulku näkyvillä auttavat ohjaamaan omaa toimintaa
- Lisätyt tauot tietyn ”urakan” jälkeen
- Stressipallo, sinitarra, kuminauha, purkka tai sallittu liikkuminen voi rauhoittaa levotonta
- Jakson, viikon, tunnin, tehtävän tavoitteiden käyminen läpi - Mikä on oppilaan oma tavoite? Miten sitä voisi ohjata oikeaan suuntaan?
    - Tehtävälistan käyttö
    - ”Urakka”-ajattelu
    - Kertaaminen tunnin lopuksi ja taas seuraavan tunnin aluksi – toisto
- Avustajan läsnäolo ja apu tarvittaessa
- Sovittu rauhoittumispaikka, johon nuori voi tarvittaessa mennä
- Kalenterin käytön harjoittelu toiminnanohjauksen tukena

Muistin pulmat

- Muistettavan materiaalin karsiminen: oppilas harjoittelee vain keskeisimmän asiasisällön
- Lyhyet selkeät ohjeet sekä sanallisesti että nähtävillä
- Tukimateriaalin käyttö kokeessa

Hahmottamisen pulmat

Hahmotusvaikeudet vaikuttavat hyvin monen asian oppimiseen ja hallintaan. Nuorilla, joilla on visuaalisen hahmottamisen vaikeuksia, on usein hankaluuksia lukukäsitteen kehittymisessä ja hallinnassa. Visuaalisen hahmottamisen vaikeudet saattavat näkyä reaaliaineissa heikkona kykynä hahmottaa kokonaisuuksia.

Apukeinoja:

- Istumapaikka mahdollisimman lähellä opettajaa
- Valmiit muistiinpanot, jotta oppilas voi keskittyä kuuntelemaan
- Materiaalin selkeys on oleellista, jotta oppilas pystyisi hahmottamaan opiskeltavan asian

XI MUITA OPISKELUN TUKEMISEN KEINOJA

Opiskelun aloittaminen säädettyä myöhemmin

Mikäli vanhemmat haluavat lapsensa aloittavan opiskelun laissa säädettyä myöhemmin, luvan anominen lapselle on vanhempien tehtävä. Näin toimitaan myös mikäli lykkäystä suositellaan lapsen kasvun ja kehityksen hitauden tai niihin liittyvien pulmien takia. Päätöksen opiskelun aloittamisesta säädettyä myöhemmin tekee sivistystoimen toimialajohtaja. Anomukseen on liitettävä psykologin/lääkärin/sosiaali- ja terveyden alan ammattilaisen koululykkäystä puoltava lausunto. Lykkäyksen anomisen perusteena voi olla esim. lapsen loppuvuoteen sijoittuva syntymäaika. Lapsi aloittaa koulunsa starttiluokalla tai poikkeustapauksessa hän kertaa esiopetuksen. Esiopetuksen kertaaminen voi olla perusteltua tilanteessa, jossa lapsi hyötyisi koulun aloituksen siirtämisestä ja suunnitelmana on myöhemmin siirtyä perusopetuksen yleisopetuksen luokalle.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Peruskoulun oppimäärän voi opiskella myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Näissä tapauksissa rehtori tekee päätöksen oppilaan opiskelun poikkeuksellisesta järjestämisestä (Liedon kunnan sivistystoimen delegointipäätökset). Useimmiten oppilas siirtyy opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattomasti yläkoulussa, kun oppilas ei selviydy kaikista tietyn vuosiluokan opinnoistaan yhden lukuvuoden aikana ja oppilaan etu huomioiden jo suoritettujen opintojen mitätöiminen ei olisi järkevää. Vuosiluokkiin sitomattomalla päätöksellä oppilaan suoritukset jäävät voimaan ja hän voi jatkaa seuraavana lukuvuonna siitä, mihin hän on opinnoissaan päässyt.

Oppilas voi jatkaa opiskelua omassa lähikoulussaan, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai hänen oppivelvollisuutensa päättyy. Oppilas ei välttämättä saa erityistä tukea.

Vuosiluokkaan sitomatonta opiskelua voidaan käyttää myös erityislahjakkaiden oppilaiden opintojen yksilöllisessä etenemisessä. Oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, jonka mukaan oppilas etenee opinnoissaan. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan muodostaa myös yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtiin. Oppilas on tietyllä vuosiluokalla ja hän siirtyy joka kevät vuosiluokalta toiselle, vaikka keskeneräisiä opintoja olisikin. Keskeneräiset suoritukset merkitään todistukseen ke– merkinnällä ja merkintä selitetään todistuksen kohdassa lisätietoja.

Keskeneräisistä opintokokonaisuuksista ei voida kuitenkaan antaa todistukseen arviota ennen kuin koko opintokokonaisuus on suoritettu.

oph.fi: Ohjeita koulutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen

Suoritusten merkitseminen todistukseen

Todistuksen arvosanat ovat aina sen vuosiluokan arvosanoja, millä vuosiluokalla oppilas on. Kun oppilas on saanut suoritettua alemman vuosiluokan opintoja, ne merkitään Primukseen ao. kohtaan. Todistukseen kyseiset suoritukset merkitään näkyviin lisätietoja kohtaan.

Esimerkiksi oppilaan 8. luokan lukuvuositodistuksessa on matematiikasta merkintä ke. Oppilas saa 9. luokan syyslukukauden aikana suoritettua 8. luokan matematiikan. Tällöin todistuksen varsinaiseen matematiikan kohtaan arvosana tulee ke-merkintä tai numero sen mukaan, mikä on tilanne 9. luokan matematiikan oppimäärän suhteen. Lisätietoja kohtaan kirjoitetaan: Oppilas on suorittanut 8. luokan matematiikan arvosanalla x.

XII KOULUPAIKKA LIEDOSSA

Perusopetuksen oppilaan ensisijainen koulu on hänelle osoitettu lähikoulu, jossa koulun kaikilla oppilailla on mahdollisuus hyvään oppimispolkuun. Myös erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus opiskella ensisijaisesti omassa lähikoulussaan, jossa hänelle osoitetaan riittävä tuki yksilöllisen opinpolun suorittamiseen.

Mikäli oppilas tarvitsee kokoaikaista erityisopetusta, hänelle voidaan osoittaa lähikouluksi yksikkö, jossa tarvittava tuki voidaan järjestää.

Pienryhmät

Niille erityistä tukea tarvitseville lapsille, jotka eivät vahvoista tukitoimista huolimatta pysty opiskelemaan yleisopetuksen luokissa, järjestetään opetusta pienryhmissä, joita opettaa erityisluokanopettaja.

Erityisopetuksen pienryhmien oppilaita pyritään integroimaan yleisopetuksen ryhmiin aina kun se on oppilaan oppimisen yksilölliset piirteet huomioon ottaen mahdollista. Pienryhmään voi tilapäisesti sijoittua myös lyhytaikaista tehostettua tai erityistä tukea tarvitseva oppilas.

Jokilaakson koulu: starttiluokka, pienryhmät 1-6 ja pienryhmät 7-9
Liedon Keskuskoulu: pienryhmät 7-9

Valmo-opetus

Jokilaakson koulussa annetaan valmistavaa opetusta.